...РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гараба.

...УРЯАД ҮНЭН

№ 59 (11657)
1968 оной мартын 10, воскресени
сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...РШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАГША ГҮРЭНҮҮДЭЙ ДЕКЛАРАЦИ

...договорто хабаадагша ...Политическэ консульта... ...эй зүблөөн Софида бо... ...Болгариин Арадай ...Венгриин Арадай Рес... ...Демократическа ...Польшын Арадай Рес... ...Социалис Респуб... ...Социалис Республикануу... ...Чехословакиин Социалис ...хабаадаба. Вьетнамда ...Америкын хэжэ байһан ...эй дОтолгын бүри ү... ...уламжалан. эб най... ...олдоһон аюул тухай ...аагдан абтаба.

...арадта эсэргүү Аме... ...түримхэй дОтолгын ...байһанһаа уламжа... ...эдэ нийтын эб най... ...шанга туршалтада ...зүблөөндэ хабаадаг... ...гээд документ дотор ...агдэнэ.

...болон түб һууринуу... ...Вьетнамай Демокра... ...публикын түб—Ханой ...бортые, бүри шуна... ...Вьетнамай урда ...сэрэгүүдэй тоое үшөө ...Вьетнам гүрэнэй ...болон Камбоджодо ...ябуулгануудые эм... ...бүтэдэ хадаа вьет... ...эсэргүүгээр ябуулагдажа ...хэн һужэрөөхэ гэ... ...политикын улам ехэ ...болоно гээд Деклара...

Вьетнамда ...ерна зэбсэг хэрэглэхэ гэһэн Америкын сэрэгэй болон политическэ зарим ажал ябуулагшадай бодолгүй заналтанууд хашан айлгаха зорилготой эзэрхэг политикын шэнэ гэршэ мүн, эб найрамдалые хүсэжэ байһан арадуудта заналта болоно.

Вьетнам арадай эсэргүүсэлтые дараха зорилгоор Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлэй хэжэ байһан гэмтэ ябуулганууд тоо томшогүй олон гээд саашань Декларации соо хэлэгдэнэ. Вьетнам арадта эсэргүүгээр Америкын империализмын хэжэ байһан зэрлиг мууһай аашануудые зүблөөндэ хабаадагшад шууд сэхээр буруушаана. Эб найрамдалда, хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулганууд хэһэн гэмтэд зэмэеэ хэһээлтэеэ заатагүй амасаха.

Баатар вьетнам арадта эсэргүү эзэрхэг түримхэй дОтолгодонь. мүн бүхы зэрлиг аашануудтань США-тай сүт хамта сэхэ гү, али ямар нэгэн ондоо аргаар хабаадажа байһан правительствануудшье харюусалгаһаа холо ошохогүй. Энэ ушар США-гай империалис эрилтэнүүдэй аша туһада дээрмэдэлгын дайнда хабаалалсахаар Урда Вьетнам руу сэрэгүүдээ эльгээһэн Таиландта, Австралида, Шэнэ-Зеландида, Филиппиндэ, Урда-Корейн хүлһэнэй засагаархидта хабаатай юм. Энэ ушар хадаа Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлдэ политическэ болон материальна туһаламжа хүргэжэ байдаг бусад гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо ФРГ-гэй үһөө хяһаагаа абаха гэдэг хархис бүлэгүүдтэ хабаатай.

Вьетнамда һүүлэй үедэ болоһон үйлэ хэрэгүүдые—Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэһэн үргэн ехэ дОтолгонуудые хараадаа абан, Урда Вьетнамай патриодууд бүтүү ой модон соо ба хүдөө районуудһаа гадна, мүн городуудта, тиихэдэ эгээн томо городуудта, тэрэ тоодо Сайгондо, дайшалхы ябуулгануудые амжалтатайгаар хэжэ шадаха гэжэ дахин гэршэлээ гээд, зүблөөндэ хабаадагшад онсолон тэмдэглэнэ. Урда Вьетнамай арадай эдэбхитэй дэмжэлгын ашаар сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй дОтолго бүхы Америкын-Сайгоной сэрэгэй бахилалтые үндэһөөрнь һандаргаагаа гэжэ Декларации соо хэлэгдэнэ.

Вьетнамдахи байдалые гуримшуулгын үнэн зүб үндэһэ һуури гэбэл, Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын дүрбэн пунктһаа бүрилдэһэн мэдээжэ хараа бодол ба Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын Национальна фронтын программа мүн болоно. Эдэ хараа бодолыень социалис оронууд бүрин дэмжэнэ, дэлхэйн олонинтэ үргэнөөр һайшаана. США эзэрхэхэ зорилготойгоор сэрэгүүдээ Вьетнамда оруулаа, тиимэһээ тэдэнэр дайн сэрэгые болюулха, Америкын сэрэгүүдые, мүн өөһэдынгөө союзнигуудай сэрэгүүдые Вьетнамһаа гаргаха ёһотой.

Хэрбээ Вьетнамай Демократическа Республикые бомбодохоёо дары болёо һаань, мүн тэрээндэ эсэргүү сэрэгэй бүхы ябуулгануудые үгэ дуугүйгөөр болото дээрэнь болюулаа хадань, хэлсээ хэжэ эхилхээр бэлэн байһанаа Вьетнамай Демократическа Республикын правительство мэдүүлээ һэн.

Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэйлайе үргэлжэлүүлжэ, үргэлхэжэ байһанайнгаа түлөө харюусалгые бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ даажа абаһан тухайнь США-гай правительствада энэ Декларации дОро гараа табиһан Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүд тон шанга һануулта хэнэ.

Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүд Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын, Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын Национальна фронтын хараа бодолые бүрин түгэсөөр дэмжэнэ, бомбодохоёо болихыень, Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү сэрэгэй бусад ябуулгануудаа дары түгэсөөр, үгэ дуугүйгөөр болюулхыень, Урда Вьетнамда хэжэ байһан сэрэгэй интервенциеэ зогсоохыень, Урда Вьетнамһаа Америкын сэрэгүүдые, өөһэдынгөө союзнигуудай болон туһамаршадайнгаа сэрэгүүдые гартахыень, өөрынгөө хэрэгые өөрөө шиидхэхэ вьетнам арадай эрхэ хүндэлхыень США-да эрилтэ табина. Вьетнамда хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй бүхы ябуулгануудаа дары болюулхыень, Вьетнамай асуудалые амгалан ёһоор, үгэ дуугүйгөөр шиидхэхэ эрилтэ Америкын Холбоото Штадуудта табихыень бүхы гүрэнүүдтэ, правительствануудта, эб найрамдалай хэрэгые хүндэлдэг бүхы хүнүүдтэ хандана.

Вьетнам арадай үнэн сэхэ тэмсэлые бүхы талаһаань дэмжэхэ хэрэгтэ социалис оронуудай, бүхы түрүү, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ажал ябуулгын нэгэдэлэй шухала байһаниие Декларации онсолон тэмдэглэнэ.

Аха дүү социалис орон—Вьетнамай Демократическа Республикада, вьетнам арадта бүрин түгэс дэмжэлгэ ба хэрэгтэй бүхы туһаламжа хүргэхэ, тэрэ тоодо экономическа, бэеэ хамгаалха зэбсэгүүд, техникэ болон мэргэжэлтэдээр саашадаашье туһалжа байха тухайгаа Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүд батална.

Империалис дОтолгые илалта түгэсөөр усадхан зайсуулхын тула иимэ туһаламжын хэрэгтэй байгаа сагтань Вьетнамай Демократическа Республикада, вьетнам арадта тэрэ үзүүлэгдэжэ үргэлжэлһөөр байха.

Вьетнамай Демократическа Республикын гуйлтын мэдүүлэгдээ һаа, өөһэдынгөө һайн дуратаниие Вьетнам эльгээхэ арга боломжо олгохо байһан тухайгаа Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүд дахин мэдүүлнэ.

БАЯН ДЭЛГЭР БАЙДАЛНАЙ БАЯР ЗУГАА ЭЛБЭГТЭЙ

Совет хүнэй һуудал байдал тухай, тэрэнэй баян дэлгэр байдалтай, баяр зугаа элбэгтэй байха тухай саг үргэлжэ оролдожо байхаһаа ондоо нангин юумэ гэжэ Коммунис партида байхагүй. Энээнэй үшөө нэгэ үлэмжэ һайхан гэршэнь—совет хүнүүдэй материальна болон соёл культурын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ талаар партиин Центральна Комитедэй сентябриин (1967 он) Пленумэй баталан абаһан хэмжээ ябуулганууд болоно.

1968 он гараһаар хоёр һара үлүүтэй саг үнгэрбэ. Энээхэн богони туршада совет хүн бүхэн шахуу партиин энэ шиидхэбэриин арюун һайхан аша үрые ажабайдал дээрээ хаража, үзэжэ, омог баярай халуун ольһоор гүн сэдьхэлээ халяан байна. Тиигэншьегүй яаха һэм: хаана, ямар ондоо обществодо ажалша хүнэй байдал игэжэ үдэрһөө үдэртэ һайжаржа, шэргэшэгүй булатай баялигаар халижа байдаг юм!

Энэ талаар илангаяа манай республикын ажалшад хубидаа үлэмжэ ехэ олзо оршотой болонхой. Арадаймнай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа түлөөһэн дээрэ үшөө 20 процентээр нэмэгдэһэн салин абалаг болоко баяр лаба. Энэ хадаа Алас-Дурна зүгэй ажалшадай ажалай онсо өөрсэ талануудые хараһан ябадал мүн. Тиихэдэ урдань бага салинтай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө, шэнэ жэлһээ хойшо һарын 60 түхэригһөө доошо абахаяа болинхой. Харин манай республикын урдань бага салин абажа байһан хүдэлмэрилэгшэ, алба хаагша бүхэн Алас-Дурна зүгэй тусхай нэмэлтэ түлөөһэ оруулжа, һарадаа 70 түхэригһөө дээшэ мүнгэ абана. Иимэ дээшэлүүлэгдэһэн салинтай болоһон хүдэлмэрилэгшэдэй тоо орон доторнай 50 миллион юм.

Гадна саг зуура ажал хэхэ аргагүй болоһон хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэдэг тэдхэмжын хэмжээн мүн лэ ехэ болоо. Үбшэлжэ байһан ажалша хүн нэгэ газартаа таһалгаряагүй 8 жэл хүдэлһэн байбал, салингаа 100 процентээр дүүрэн абажа байха, 5—8 жэл хүдэлбэл—80 процентыень абаха. Өлзыншье алба налог жэл бүри хороогдожо байнхай.

Тэрэшэлэн колхознигуудай олзо доход ехэ болоно. Тэдэнэй пенсидэ гараха болзорынь табан жэлээр хоробо. Гансахан энээнэй ашаар манай колхознигууд материальна талаараа нилээд ехэ хүнгэлэлтэ абана. Нэгэ жэшээ. Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоздо нёдондо жэл 96 хүн пенси абажа байбал, 1968 ондо, парти, правительствын шэнэ шиидхэбэриин ёһоор, 366 хүн пенси абаха болобо. Тэдээндэ пенси түлэхэ зорилгоор колхоз гансахан үнгэрһэн жэл 50 гаран мянган түхэриг пенсиин фондо хаагаа. Иимэ баримтанууд манай аймагуудай колхоз бүхэндэ бии.

Совет арадай ажабайдалай баян дэлгэр болоно байһанай үшөө нэгэ баримта дурдангүй гаража болохогүй байна. Мүнөө хүдэлмэришэд болон алба хаагшад ажалай таба, амаралтын хоёр үдэртэй неделидэ ороходоо, сүлөө сагаа хубиингаа хэрэгтэ зорюулжа, эрдэм, соёлойнгоо, культурын, махабад бэеынгээ элүүр энхэ байлгын эрилтэнүүдые сүм дүүргэжэ шадаха бүхы аргатай болобо. Энэ ушар социальна талаараа хэмжээлэшэгүй ехэ удха шанартай байханъ дамжаггүй.

Манай социалис промышленность болон хүдөө ажахын хүгжэлтын үедэ түйлагдаһан амжалтын ашаар парти, правительствамнай иимэ ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, совет арадай ажабайдалые жэл бүри улам һайжаруулжа байха аргатай юм. Манай обществын бүхы үйлэдбэриин гол зорилго—совет хүнэй ажабайдалые улам һайжаруулха хэрэг болоно. Энэ зорилго Коммунис партиин Программа соо алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гээд бидэ бүгэдөөрөө омогтойгоор хэлэжэ шадахабди.

Зүгөөр эдэ бүгэдэмнай манай совет ажалшадай баатар ажалай, алтан гарайнь, оюун ухаанайнь үрэ дүнгүүд гэжэ бидэнэр гүнзэгыгөөр мэдэрнэбди. Тиимэһээ манай ажаһуудалай саашадаашье баян дэлгэр болоно байхынь тула ажалша бүхэн, хүн бүхэн Эхэ оронойнгоо хүгжэлтын жасада, промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин, манай соёл культурын хурдан түргэнөөр хүгжэхын тула хубитаяа нэмэхын түлөө хүсэл оролдолгоёо улам арьбадхаха гэжэ оролдоно.

Республикымнай промышленностиин хүдэлмэришэд, хүдөөгэй бүхы ажалшад мүнөө арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, агуу ехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалайнгаа эршые хурдадхана. Табан жэлэй түрүүшүүлэй зэргэ промышленностьдашье, хүдөөдэшье үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Ажахыгаа шэнэ гуримаар эрхилэлгын оршон байдалда гол шухала юумэн юуб гэхэдэ, гаргаша багатайгаар ехэ, шанар һайнтай продукци абаха гээшэ ажалшадай гол зорилго мүн. Энээниие түйлахын тула ажалаа эрдэм ухаанай ёһоор эмхидхэхэ, мүнгэ зөөри, машина, техникэ болон үйлэдбэриин бусад хүсэнүүдые зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй. Энээнэйл ашаар хүн бүхэн ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ шадана ха юм. Энэ хэшээл оролдолгын харюу удангүй һөөргөө ажалша бүхэндэ бусажа ерэдэг гэбэл, салин дээшэлнэ, хүн зоной эрилтэнүүдые хангадаг нийтын фонд ехэ болоно. Тиимэһээ ажабайдалнай улам һайжарна. Манай түрэл Коммунис партиин үг зорилго энэл даа!

...ЭДҮҮЛГЭ

...Арадай Республика, Венгриин Арадай Республика, ...ратическа Республика, Польшын Арадай Республи... ...Республикануудай Союз, Чехословакиин Социа... ...ядерна зэбсэг тараахагүй тухай асуудалаар барим... ...олоо нэгэн һаналтайгаар игэжэ найруулба.

...эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхын ...талаар социалис гүрэнүүдэй баримталдаг политикые ...дурсагдаһан оронууд игэжэ тоолоно гэбэл: ядерна ...зэбсэг таралгые зайсуулха гээшэ хойшолуулшагүй зорил... ...тайбан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон шухала уд... ...Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай асуудалые шиид... ...оронүүдын зохихо договор баталалга буу зэбсэгүүдые, ...зэбсэгүүдые яаралтайгаар гүхеэрхэ ябадал болюул... ...зэбсэг хорихо, үгы хэхэ үрэтэй һайн хэмжээнүүдые ...тэмсэлдэ бүри таарамжатай эрхэ байдал хан... ...эдэ социалис оронууд этигэнэ. Дурсагдаһан үг зо... ...елүүлхын түлөө тэмсэжэ үргэлжэлхөөр шиидэнхэй ...оронууд элирхэйлэн мэдүүлнэ.

...хуралтын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг 18 гүрэ... ...уэмжэдэ 1968 оной январиин 18-да Советскэ Сою... ...алсээнэй элдэб шатануудта олохон гүрэнэй зүбшэлхэ ...ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорой проект ха... ...орилгодо харюусана гэжэ нэрлэгдэн дурдагдаһан гүрэ... ...Эдэ гүрэнүүд тус проектые дэмжэһэн тухайдаа мэдүү... ...комитедтэхи эдэ хэлсээнүүдые тоггоогдоһон болзор ...оной мартын 15-да) дүүргэхэ, бэлдэгдэһэн проектые Нэ... ...нүүдай Организациин Генеральна Ассамблейгээр һай... ...зэбсэг тараахагүй тухай договорто гар табижа, хү... ...ха шухала гэжэ һанамжална.

...ядерна зэбсэг тараахагүй гэһэн энэ шухала асууда... ...дэ, уласхоорондын амгалан тайбан байдал батадхалга... ...улха гэжэ найдажа байһанаа нэрлэгдэн дурдагдаһан ...эйлэн мэдүүлнэ.

...оной мартын 7.

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАГША ГҮРЭНҮҮДЭЙ ПОЛИТИЧЕСКЭ КОНСУЛЬТАТИВНА КОМИТЕДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Политическэ консультативна комитедэй зүблөөн мартын 7-до Софида болоно үргэлжэлһэн байна.

РКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Николае Чаушеску үглөөнэй заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Совет Социалис Республикануудай Союзай делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үдэшын заседаниие хүтэлбэрилөө.

Тус зүблөөн зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абаа.

Тиин Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Политическэ консультативна комитедэй зүблөөн дүүрэбэ.

СОФИ. мартын 8. (ТАСС). Урда Вьетнамдахи национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые зэбсэгэй хүсөөр дараха, Вьетнамай Демократическа Республика дОтор социализм байгуулгын хэрэгтэ һаад хэхэ гэжэ һэдэдэг американ империалистнуудай хорото муухай ябуулгануудые нэгэн һаналтайгаар буруушаанабди гэжэ Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Политическэ консультативна комитедэй зүблөөн мэдүүлбэ. Энээн тухай байгша оной мартын 6—7-до Софи хотодо болоһон зүблөөн дээрэ абтаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Вьетнам арадта эсэргүү Америкын Холбоото Штадуудай эзэрхэг түримхэй ябуулгын улам һужэрөөгдэжэ байһанһаа уламжалан тохёолдоһон байдалые, бүхы уласхоорондын хэрэгтэ тэрэнэй муугаар нүлөөлжэ байһые зүблөөндэ хабаадагшад бүхы талааринь хаража үзэбэ гэжэ коммюнике дотор заагдана. США-гай правительство дайгаа улам үргэдхэхэ гэһэн хорото балмад хараа бодол баримталжа үргэлжэлһөөр, ДРВ-е бомбодолго ба бусад эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа болюулхаһаа арсана, тиин Вьетнамай асуудалые политическэ гуримаар шиидхэхэ хэлсээ хэхэ арга боломжо хангалгада һаад тойбо татана гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Вьетнамда эсэргүү американска эзэрхэг түримхэй ябуулгын үргэдхэгдэһэнһөө уламжалан амгалан тайбан байдалда тохёолдоһон аюул тухай декларации зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаа.

Ядерна зэбсэг тараахагүй гэһэн асуудалаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэхэдээ, политическэ консультативна комитедэй Варшавын, Бухарестын зүблөөнүүдэй хамтаараа тодорхойлһон хараа бодолые үндэһэ болгобо, ядерна зэбсэгэй таралгые зайсуулгын онсо шухала удха шанартай байһые лаблан батална. Буу зэбсэг хуряалгын асуудал зүбшэдэг 18 гүрэнэй комитедтэхи хөөрэлдөөнүүдэй, дискуссинүүдэй үедэ ядерна зэбсэг тараахагүй тухай асуудалаар тодорхойлогдоһон договорой проектые хаража үзөөд, һанамжануудаа хэлээ гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Тус зүблөөн һанал бодолоо сэхэ руунь хэлэлгын, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

...юзай Ехэ театр соо баярай суглаан болоо

...(ТАСС). Эхэнэрнүүдэй ...аярай урда тээхэнэ, ...Союзай Ехэ театр ...ын эхэнэрнүүдэй бая... ...Эндэ суглараг... ...Ленинскэ гвардиин ...эелэгшэд, промыш... ...ажахын гайхам... ...агайшуул, эрдэм, ...ствын ажал ябуулаг... манай арадай илалтануудай түүхэ бэшэг дотор оронхой гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Нүхэр Дементьева совет эхэнэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн хандалга бэшэгэй текстые уншаа. Коммунизм байгуулгын хэрэгтэ совет эхэнэрнүүдэй дүүргэжэ байгаа үүргые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-да суглаашадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй гүн ехэ баясхалан хүргээд, совет эхэнэрнүүд социалис Эхэ оронойнгоо аша туһын тулада бүри ехэ эршэ зоригтойгоор ажаллаха байха гэжэ Коммунис партиие, Советскэ правительствые найдуулба.

...резиудмэ Коммунис ...скэ правительствын ...ерхэдэнь, баярай ...аагшад шанга альга ...

...ПСС-эй МГК-гай сек... ...ентьева нээгээ. Тии... ...хэнэрнүүдэй баатар ...ажал, арад бүтэдын хэ... ...улһан ехэ хубита ...лэшэг хуудаһанууд...

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

...тийно-правительственна делегаци бусаба

...илалтаһаа Болгариин ...алээй ойн һайндэр... ...Болгариин Ком... ...Центральна Комите... ...истрнүүдэй Соведэй ...айлшалжа ошоһон ...Политбюрогой гэ... шүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. И. Воронов түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци мартын 7-до Софиһаа Москвагаа бусаа.

(ТАСС).

...иин эрдэм ухаанай амжалта

...эдэй байшан соо ...СССР-эй Наукануу... ...тын суглаан хоёр... ...— мартын 7-ной ...иин Сибирьтэхи ...эй ойдо зорюулба.

...нуудай академиин ...ик И. В. Келдыш ...Сибирьтэ, оро... ...тэ хүдэлмэри... ...эхэ оронойнгоо, дэл... ...ай хүгжэлтэдэ ху... битаяа ехээр оруулжа байһые тэмдэглэбэ.

Академиин Сибирьтэхи отделенидэ амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байгаа эрдэм ухаанай гол шэглэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд: академигууд М. А. Лаврентьев, А. А. Трофимук, Г. К. Боресков, СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондентнүүд А. Г. Аганбегян, Д. К. Беляев, А. П. Окладников гэгшэд сесси дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Зүг бүхэнһөө мэдээсэнэ

ДАМЖУУЛГЫН ТУГ—МАНАЙДА

Түмэр замшадай культурын ордон соо баяр ёһололой оршон байдалда Улаан-Үдын отделениин коллективтэ дамжуулгын Улаан туг һаяхан барюулагдаба.

Тус отделениин коллектив түмэр замшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн түйлаа. Үнгэрһэн жэлэй IV кварталай хүдэлмэриин үрэ дүнгөөр тэдэнэр мүрысөөндэ эрхимлэжэ, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын болон түмэр замай транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Б. Пивоваров министерствын болон профсоюзай ЦК-гай даалгабаряар энэ Улаан тугые отделениин коллективтэ барюулба.

И. СОЛОМЕННЫЙ.

ТҮЛ ОЛООР АБТАНА

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо түл абалга һайнаар үнгэржэ байна. Мартын нэгэнэй дүнгөөр энэ ажахыда хамта дээрээ 5416 хурьган абтаа. Энэнь мүнөө жэлдэ абтаха бүхы хурьгадай 77,6 процент болоно.

Базар-Дара Цырендоржиевай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи бригада түл абалгаар колхоз дотороо түрүүлжэ ябана. Тус бригадын 3418 хонинһоо мүнөө үедэ 2900-гаад хурьган абтаад, хороолтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Энэнь зуун эхэ хонин бүриһөө 82 хурьган абтаһан болоно.

Мухар-Шэбэр гэжэ газарта оршодог дурсагдагша бригадын эрхим хонишодой нэгэн Цыден-Дамба Доржиевай отарада 600 эхэ хонин харууһалагдана. Мүнөө эндэ 554 хурьган абтаа. Энэнь тус отарада абтаха бүхы хурьгадай 91,5 процент болоно. Нүхэр Доржиев Цыренжап Цыденжапова нүхэртэеэ, Доржо хүбүүнээрээ гурбуулан ажалладаг. Илангаяа нүхэрынь гараһан бүхы хурьгадаа тэмдэггүйгөөр танижа, эхыень хүхүүлдэг байна.

Хонтиин Хүнды гэжэ газарта оршодог Дулма Цыбеновагай отарада 640 хонинһоо 580 хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Нүхэр Цыбенова байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга, хонин бүриһөө 3 килограмм 300 грамм ноохо хайшалха уялгатай. Нүхэр Цыбеновагай уялгаяа бэелүүлхэ байһандань этигэнэбди.

Тэрэшэлэн Арын Тооромо гэжэ газарта оршодог Ханда Чимитовагай, мүн хоёрдохи бригадын Орхойтын отарадахи Нурба-Самба Дашинимаевай болон бусадай харууһалжа байдаг эхэ хонидһоо шэнэ түл олоор, гарзагүйгөөр абтажа байна.

Б-Ц. ЦЫДЕНДАМБАЕВ, колхозой ахалагша зоотехник.

Үльдэргэ.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

Улаан-Үдын һуралсалай-үйлэдбэриин предприятиин коллектив үнгэрһэн жэлэйнгээ даабари һайнаар дүүргэһэн юм. 32 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн, 6,7 мянган түхэригэй олзо доход даабариһаа гадуур оруулагдаһан байна. Мүн продукциин өөрынь үнэ сэн 21 мянган түхэригөөр хямдаруулагдаа.

Тус коллектив табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бүри һайн үрэ дүн түйлахаар зоригжонхой. Тэдэнэр шэнэ продукци бүтээжэ эхилээ. Картон хайрсаг, электрошнур түрүүшынхеэ хэжэ захалба.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон тус коллектив жэлэй түрүүшын һаранууднаа ажалайнгаа эршэ шангадхажа байна. Даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг түрүүшүүл эндэ олон. Гэдэнэй нэгэн Анна Сергеевна Гайнулина ажалаараа үнинэй суурхана. Арбан жэлэй туршада эндэ ажаллаха зуураа, тэрэ дүрбэн мэргэжэл шудалаа, предприятиин бүхы дүрбэн цехтэ һаадгүйгөөр ажаллаха дүй дүршэлтэй болонхой.

Коммунис ажалай ударник Анна Сергеевна даабаряа үдэр бүхэндэ 120—130 процент һайн шанартайгаар дүүргэдэг.

Зураг дээрэ: түрүү станочница Анна Сергеевна Гайнулина ажалдаа.

А. ИВАНОВАГАЙ фототекст.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҺЭШХЭЛЭЙ ХҮСЭН

Партиин гэшүүнэй нэрэ хүндэ тухай

Коммунистнуудай дунда хөөрэлдөөн гарана. Шухала асуудал табигданхай. Хэн партиин Уставай ёһо гуримые бодотоор сахижа, ажалдаа жэшээ харуулжа ябанаб? Парткомой секретарь Дамдин Вампилович Батомункуев олон хүнэй нэрэнүүдые дурдана. Эндэ байһан коммунист Иван Николаевич Жаркой колхозой эрхим хонишон. Арба гаран жэлэй туршада ажаллажа байдаг. Нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ, мүрысөөндэ шалгараа. «Жэшээтэ коммунист» гээд энэ хүнэй хүндэтэй ябана. Бадмажаб Бадмацыренович Ранжуров партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые арюунаар сахижа, баһал даажа абаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлээ табижа, жэл бүри амжалтатайгаар хүдэлнэ. Иимэ хүнүүд Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо олон байха. Тэдэнэр ажалаараа ёһотойл үльгэр жэшээ харуулжа, зоной дунда магтаалтай ябахынгаа хажуугаар, Уставай ёһо гурим нарииваар сахижа, партийна организацинтаа даалгабарие хододоо бэелүүлжэ байдаг юм.

Харин тиихэдэ бүтэдэлэ һайн жэшээ харуулхын орондо журамаа эбдэжэ, коммунистын нэрэ хүндые алдажа, элдэб муухай аашата ябадал гаргажа байдаг хүнүүд бии гү? Иимэ ушар тохёолдоногүй гэхын аргагүй. Партиин нарин журамые эбдэжэ байгшадтай шангаар тэмсэхэ, тэдэнэй урда шанга эрилтэ табиха ёһотойбди гэжэ эндэ суглараһан коммунистнуудай хөөрэлдөөгынь һайшаалтай. Нэгэ иимэ жэшээ харуулая. Коммунист Д. Н. Батомункуев архиин хатууда алмайржа, колхозойнгоо культурын байшан соо хүнтэй наншалдаһан байна. «Яахадаа иимэ ябадал гаргааб» гээд коммунистнуудай шанга асуудал табихада:

— Би зэмэгүйб... — гэжэ улайха нюургүйгөөр хэлэхые забдана.

Коммунистнуудай урда үнэн сэдьхэлээрээ харюусажа, хэһэн зэмэеэ мэдэрхэ һэшхэлгүй хүн байшоо. Культурын байшан соо тэрэнэй гаргаһан аашые һургуулиин бага үхибүүдһээ эхилээд, үбгэд хүгшэд хүрэтэрөө хараһан байна. Нүхэр Батомункуев хэндэ ямар жэшээ харуулааб! Коммунист хадаа өөрөө мэдэрхэ баатай бэшэ аал!

Хяаттын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой экономико хүгжэжэ, ниитын олзо доход жэлһээ жэлдэ ургажа байдаг. Энэ ажахы үнгэрһэн жэлдэ миллион үлүүтэй түхэригэй олзотой гараа. Энээн тухай түрүүлэгшэ коммунист А. Н. Соковиков тэмдэглэнэ. Артелиин гэшүүдэй, ниитэ зоной, тэрэ тоодо эдэбхитэй коммунистнуудай ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй аша үрэнь ажахын хүгжэлтэдэ байлсана ха юм. Хэн энээниие мэдэрхэгүйб. Нэн түрүүн коммунистнууд мэдэрхэ ёһотой ха юм. Бүгэдые хүтэлжэ ябаһан коммунистнууд өөһэдынгөө харюусалга үүргые дээшэлүүлжэ байха, партийна организацингаа хүсые бэхижүүлжэ ябаха ёһотой бшуу.

Колхозой нэгэдэхи отделениин партийна эхин организациин секретарь Федор Степанович Родионов партиин гэшүүн И. И. Рычковые зэмэлнэ. Нүхэр Рычков бюрогой гэшүүн аад, һогтуугаар ааша гаргажа, эхин организациин бюрогой заседаниин болохоёо байхадань болюулһан байна. Партиин гэшүүнэй харюусалгата уялга даажа байгаад, журамаа эбдэжэ байхадань, нүхэр Родионовой тэрэниие партиһаань гаргаха гэжэ эрилтэ табидаг зүбтэй. Коммунист нүхэр Рычков бюрогой гэшүүн байгаад, яахадаа заседаниия гэдэргэнь таталжа, үшөө тиихэдэ партийна һуралсалай хэшээлэй болохоёо байхада һогтуу ерээд, тэндэһээ үлдүүлхэ болоо юм. Эндэ заал һаа колхозой партийна комитедэй хамаархаха хэрэг гарана. Гэбэшье парткомой секретарь нүхэр Батомункуев партийна ёһоор тэрээнтэй хөөрэлдөөгүй байна. Эхин организациин секретарь нүхэр Родионов: «коммунист Рычковой урда шанга харюусалга табижа хөөрэлдөөгүйдэнь, һанални хүсэлдөөгүй һэн» гэжэ хэлэнэ. Юундэб? Бюрогой гэшүүнэй партиин нэрэ хүндые бузарлажа, үнгэрхэдөө заседаниия таһалдуулжа байхадань, тэрээнтэй гансахан хөөрэлдөөгөөр хизаарлалгай бэшэ, харин партийна зэмэ тохохо тухай хэлсээнэй гараха байһаниинь элитэ.

Иимэ байдалһаа уламжалан, үшөө юун харагданаб? Партийна суглаан дээрэ нүхэр Рычковто асуудалай табигдахада, тэрэ хэһэн зэмэеэ мэдэрнэгүй: «Ганса би бэшэ, үшөө олон коммунистнууд архи уугаад лэ ябажа байдаг...» гээд бэеэ сатааруулна һэн. Коммунистнуудай хэлсэһэнээр болохоодо, үнэхөөрөөшье зарим хүтэлбэрилхы тушаал даагшадай дунда партиин журамые эбдэдэг хүнүүд бии байна. Коммунист С. М. Никифоров отделениие эрхилэгшэ аад, хаа-яа һогтуу харагдадаг. Тэрэ зэмэеэ мэдэрнэ. Тиигээшье һаа, зониие хүтэлжэ байгаад, журамаа эбдэжэ байха гээшэмнай ямар ябадал гээшэб?

Эдээнһээ ямар тобшолол хэгдэхээр байнаб? Коммунистнуудай дунда үзэгдэдэг зарим нэгэн ушар халаа партийна эхин организациин эмхидхэлые, тэрэнэй хүсые һуларуулжа байна. Коммунистнуудай дунда хүтэлбэрилхы тушаалтан гү, али юрын коммунист байна гү — бултадаа аб адлихан эрхэтэй. Теэд хэн нэгэнэй партиин Уставай ёһо гуримые эбдэжэ байхада, партийна журам муудана. Энээнэй хажуугаар колхозой партийна комитет эхин организацинуудайнгаа үүргые дээшэлүүлхын, коммунистнуудые журамтай болгохын тула үшөөл багаар анхарна. Энээниие нимэ баримтануудһаа элирүүлэлтэй. Мүнөө бүхы коммунистнууд партийна һуралсалда хабаадаха байгаад, олонхи ушарта хэшээлнүүд болохо сагтаа үнгэрдэггүй байна. Коммунист нүхэр Н. Г. Жарков хэлэхэлээ:

— Манай эхин парторганизациин олон коммунистнууд һуралсалдаа ябадаггүй. Залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал табигданагүй,— гэнэ һэн.

Үнэндөө эндэхи нэгэдэхи отделенидэ коммунистнуудай сугларгүй дээрэһээ һуралсалай хоёр хэшээл болонгүй үнгэрһэн. Иимэ байдал бусадшье эхин организацинуудта үзэгдэнэ. Пропагандистнуудай дундаһаа журамаа алдаха ябадал үзэгдэнэ. КПСС-эй Хяагтын райкомдо пропагандистнуудай семинарай үнгэргэгдэхэдэ, нүхэр Лоскутников тэрээндэ хабаадахаяа огто арсаһан байгаа.

Партийна эхин организацинуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдадаг, коммунистнуудай дунда һуралсалай муугаар үнгэргэгдэдэг дээрэһээ журам эбдэхэ, Уставай ёһо гуримые сахихагүй ябадал ушарна. Эгээл тиигэжэ зарим коммунистнууд һэшхэлээ алдажа байна. Угайлхадаа партийна взносоо хэдэн һараар түлэнгүй ябадаг хүнүүдшье али олон. Коммунист А. К. Аносов жэл шахуу түлөөгүй, партийна суглаанда хабаадангүй. Партиин гэшүүндэ кандидат боложо ороод, хэдэн жэлээр гэшүүндэ абтангүйгөөр ябадаг хүнүүд дайралдана. Тодорхойлходо, А. П. Максимов 1966 ондо кандидат болоод, нёдондо июнь һарада партиин гэшүүндэ зууршалагдаад, мүнөө хүрэтэр райкомой бюродо баталагдаагүй. Мүн партийна зэмэ амсаһан хүнүүд хэдэн жэлэй туршада тэрэнһээ хахасангүй ябадаг байна. Партийна зэмэтэй аад, заһарһан коммунистнуудай хэрэг саг соогоо харагдажа үзэгдэнэгүй.

Угайлхадаа зарим коммунистнууд партийна зэмэтэйшье ябаһанаа мэдэдэггүй байна бшуу. Суглаан дээрэ коммунист А. С. Игумновай хэрэгэй харагдахада,

---

Манай промышленностиин түүхэһээ

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР...

Тимлюгэй цементын заводой продукци үгэжэ эхилһэнһээ хойшо 15 жэл болобо. Энэ болзор баян түүхэтэй. Бүри хоёрдохи табан жэлэй үедэ Буряадай республика дотор цементын завод бариха асуудал табигдаа бэлэй. Хамар дабаанай хадануудта, Еловко нютаг шадар олдоһон известнягаар, Тимлюй нютагай улаан шабараар баян байһаниинь тодорхойлогдожо, цемент үйлэдбэрилхэ завод бариха асуудал шиидхэгдэһэн юм.

1937 ондо завод баригдажа эхилээ. Теэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ энэ барилга зогсоогдоһон байгаа. Жэлдээ 90 тонно цемент үйлэдбэрилхэ шадалтай нэгэ пээшэн 1946 ондо баригдажа эхилһэн. Үшөө зургаан жэлэй үнгэрхэдэ, заводой хоёрдохи ээлжээнэй технологическа лини бариха документаци бэлдэгдэбэ. Тус линиин ашаглалтада орохоодо, завод жэл соо хэдэн зуу мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэ шадалтай болоо.

Завод бариха, хүсэндэнь оруулха хэрэгтэ манай республикын хүдэлмэришэдтэ Эхэ оронойманай ондоо республика, областьнуудай түлөөлэгшэд горитой туһаламжа хүргэһэн байна. Бэлэдхэл һайнтай, дүй дүршэлтэй 135 хүдэлмэришэд манай эндэ ерээсээ. Тэдэнэй туһаламжаар шулуу бутаруулгын, компрессорнэ, түүхэй эдэй цехүүдэй түхеэрэлгэ тодхогдоһон, галдалгын түрүүшын пээшэн баригдаһан юм.

1953 оной эхеэр заводой түрүүшын ээлжээнэй технологическа лини баригдажа дүүргэгдээ. Энэ оной февралиин 3-да түрүүшын пээшэн носоогдоһон, февралиин 23-да бутаруулгын цех ашаглагдажа эхилһэн байна. Тимлюгэй цементнигүүд түрүүшын цементые 1953 оной мартын 9-дэ шэнэ барилгануудта эльгээжэ эхилһэн түүхэтэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Тимлюгэй цементнэ завод республикын хүдэлжэ байгаа предприятинуудай тоодо оролсоһон юм. 1953 оной майн 30-да Гүрэнэй комисси заводые ашаглалтада тушаажа абаһан байна.

Гүрэнэй комиссиин тушаажа абаһанай һүүлээр цемент үйлэдбэрилхэ түсэб заводто үгтэжэ эхилээ.

Заводой хоёрдохи технологическа лини 1955 оной февралиин 15-да, гурбадахи лининь декабриин 10-да Гүрэнэй комиссида тушаагдажа, заводой үйлэдбэриин хүсэн проектээр хараалагдаһан хэмжээндээ хүргэгдэһэн юм.

Арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табан жэлэй түсэбөөр заводой коллективэй урда харюусалгатай зорилго табигдаа. Табан жэлэй туршада заводой үйлэдбэриин хүсэн хоёр дахин шахуу ехэ болоһон байха.

Бии байһан түхеэрэлгэ нарижуулан һайжаруулһанай, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэһэнэй ашаар иимэ ехэ ургалта хангагдаа һэн. Тиихэтэй хамта шэнэ, гурбадахи пээшэн ашаглагдажа эхилээ.

Хүдэлмэришэд долоон жэлэй түрүүшын жэл—1959 ондо цемент үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэбые эгээл түрүүшынхеэ дүүргээ һэн. Жэлэй түсэб дүүргэхэһээ гадна, 11 мянган тонно цемент даабариһаа гадуур үйлэдбэрилэгдөө.

Заводой урган болохотой, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнэй ашаглалтада тушаагдахатай хамта хүдэлмэришэдшье олошоржо, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлжэ байгаа. Ажахын, культурна байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадаһан, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан түрүүшүүл 1959 ондо Эхэ оронойнгоо шагнал хайрада хүртөө һэн. Тимлюгэй барилга-хабсаралгын управлениин бригадир С. В. Матросов Ажалай Улаан Тугай орденоор, заводой ахалагша машинист Г. Н. Зайцев, барилгын управлениин хүдэлмэришэн Ф. В. Ожигов, Тимлюгэй тусхай управлениин экскаваторщик Н. Б. Севастьянов Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор шагнагдаа. Мүн хэдэн түрүүшүүл «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальда хүртэһэн байна.

Тимлюгэй заводой коллектив долоон жэлэй үедэ ажалай һайн үрэ дүн туйлаа. Эхэ оронойнгоо цементнэ заводуудай дундаһаа хоёр дахин түрүүлжэ гараад, Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын болон профсоюзай ЦК-тай дамжуулгын Улаан тугые хоёр жэлэй туршада барижа ябаа. Долоон жэлэй хугасаада ажалай бүтээсэ 40 процентээр дээшэлһэн, хүдэлмэришэдэй абадаг салин горитой ехээр ургаһан байна. Эхэ оронойнгоо шухала барилганууд болохо Эрхүүгэй, Братска ГЭС-үүдэй барилгануудые эрхим һайн шанартай цементээр хангаха харюусалгатай даабариие тус заводой коллектив амжалтатайгаар дүүргэв.

Эхэ оромнай цемент үйлэдбэрилэгшэдэй габьяае үндэрөөр сэгнээ. Долоон жэлэй даабарине амжалтатайгаар дүүргэхэ, технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ горитой туһа нэмэри оруулалсаһан түрүү хүдэлмэришэд СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан юм. Ленинэй ордендо хүртэһэн электромонтёрнуудай бригадир А. Н. Алеудинов эрхим түрүүшүүлэй нэгэн. Заводой директор Ю. А. Алемовский, экскаваторай машинист В. П. Дроздов, цементнэ тээрмын машинист И. Л. Гусев Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртөө. Шифернэ цехэй начальник П. Т. Елизов, паровозой машинист В. Н. Кирюхин, слесарь И. Н. Проскудин, токарь В. В. Тимошкин гэгшэдтэ Хүндэлэлэй Тэмдэг орден барюулагдаа.

Цементнэ заводой коллектив урданайхи мэтэ түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсан ябана. Тэдэнэр табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, оролдосото ажалай шэнэ амжалта туйлажа байна.

Д. БАЖЕЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

Онохойн модоной комбинадай коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Мүнөөшье эндэхид табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, һайнаар хүдэлжэ байнхай.

Токарь Н. Монастыршин гэгшын хүдэлдэг механическа цехэй коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ «Совет засагай 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Цехэй коллективэй амжалтада токарь Монастыршинай оруулһан хубита ехэ байха. Энэ хүмнай «Коммунис ажалай ударник» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 1967 оной түсэбые болзорһоонь урид, 116 процент дүүргээ һэн. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Монастыршин ажал дээрэ.

Э. Лапинай фото.

Колхозой тоосоото суглаанһаа

ОЛЗОНЬ БАГА, ГАРГАШАНЬ ЕХЭ

Бархан уулын хормойдо оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һаяхан арадайнгаа театрай байшан соо сугларжа, үнгэрһэн жэлэйнгээ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, шэнэ жэлдэ хэхэ хүдэлмэреэ тодорхойлбо.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Будаевай тоосоото элидхэл шагнахада, үнгэрһэн жэлдэ эндэхи колхознигууд яһала һайнаар ажаллажа гараа гэжэ хэлэхээр. Нёдондо тэдэнэр гүрэндэ мяха, үнгэ, нооһо, таряа худалдаха түсэб даабаряа дүүргэжэ шадаа. Адууһа малай ашаг шэмэ нилээд дээшэлжэ, артелиинь олзо оршо 1966 онойхиһоо нэмэһэн байна.

Тиигэбэшье ажахын һалбари бүхэндэ дутагдалнууд олон ушарна. Колхоз һү тушааха, адууһа малайнгаа һүрэгые олошоруулха түсэбөө дүүргээгүй байшоо. Нэн түрүүн хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандаһан дээрэһээ тэрэ һалбариһаа ашаг олзо багаар оруулагдана. Үнгэрэгшэ жэл энэ колхоздо аяар 157 үнеэн һубайржа, адагынь 42,6 мянган түхэриг миил хосороо.

Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тоогдоногүй, искусственнэ урэжүүлгэ муугаар эмхидхэгдэнэ. Тиимэһээ тус колхоздо мүнөө хүрэтэр үүлтэртэ малай нэгэншье гүүртэ, отара байхагүй. Һаалиин бүхы гүүртэнүүдтэ һолоомо гидролизно аргаар буйлуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдоодүй, мүн тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагдаадүй байһаар. Олонхи гүүртэнүүдтэ талха таряанай зүйл хуурайгаар эдюулэгдэнэ. Харууһалга, эдеэлүүлгын мууһаа жэл бүри мал олоор үхэл гарзада ороно.

— Зунай, намарай сагта адууһа мал һайнаар бэлшээгдэжэ шадагданагүй, үбэлдөө хашараг, буруунуудые шахан таргалуулжа хүдэлмэри тоогдоногүй. Тиимэһээ гүрэндэ тураһхай мал тушаагдана.—гээд малшан Ш. Раднаев шүүмжэлбэ.

— Адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэй. Теэд колхозой таряалан, сабшалан болон бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ талаар бэрхатай ажал хэгдэнэгүй, газарынышье саг соогоо үһалагданагүй. Һүүлшын жэлнүүдтэ Галтайн, Хонхиныйн үһалуулгын системэнүүд бүтээгдэһэн аад, мүнөөшье болотор ашаглагдажа захалаагүй байһаар. Мүн тиихэдэ Бархан, Хонхино һууринуудай хоорондохи ой модо сэбэрлэжэ, таряалан болгогдэһон газарһаа ямаршье ашаг үрэ абтанагүй. Сэбэрлэгдэһэн энэ газарта зелёнко гү, али бусад ургамалнуудые таряа һаа, ниитын малда нилээд ехэ тэжээл абтаха һэн. Үшөө намаг налхи хатааха, һубаг ханаабуудые татаха мелиоративна хүдэлмэри мартагдашанхай, — гэжэ хониной бригадые даагша С. Будаев хэлэнэ.

Таряан ажал тухай хэлэхэ болоо һаа, газар элдүүрилхэ, севооборот хэрэглэхэ, механизаторнуудай һуралсал эмхидхэхэ гэхэ мэтэ шухала хэрэгтэ анхарал хандуулагданагүй. Хүнтэйн 1000 гектарта кукуруза тариһаар үнишэй. Гэбэшье муугаар харууһалагдаһанһаа болоожо кукурузын энэ набша эндэ тон багаар хуряагдана гэжэ үгэ хэлэгшэд, элидхэлшэд тогтоһон байна.

Колхозой ахалагша экономист Г. Ш. Яковлев зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, мүн хүтэлбэрилэгшэдэй болон бригадирнуудай дутагдалнуудые элирхэйлэн шүүмжэлээ.

— Манай колхоздо экономическа хүдэлмэри һула. Ажахынгаа һалбаринуудай ямараар хүгжэжэ байһые хэншье һайнаар мэдэнэгүй. бүхы юумэмнай таамагаар хэгдэжэ байдаг хэбэртэй. Зарим бригадирнууд олонхи ушарта колхознигуудайнгаа салингые «нюдөө аняад» тоолон бэшэдэг байха юм. Энээн дээрэһээ ажалаймнай гаргаша айхабтар ехэ болоно. Иимэрхүү дутагдалнуудай олон байһан тула үйлэдбэрилһэн продукциимнай өөрынь үнэ сэн ниилээд дээшэлээ. Нэгэ центнер һүн 15,27 түхэриг сэнтэй байха аад, мүнөө тоолоод гаргахадамнай аяар 21 түхэригтэ болоһон байна. Мүн баһа нэгэ центнер ороохо таряанай өөрынь үнэ сэн 4,05 түхэриг болохоор хараалагдаһан һаа, аяар 5,67 түхэриг хүрэтэрөө нэмэһэн байна. Хэрбээ бүхы мал ажалай продукциин өөрынь үнэ сэнтые дурдаха болоо һаа, үнэтэйрхэһөө бэшэ, заашье хямдаруулагдаагүй байха юм. Энээнһээ уламжалан колхоз хүдөө ажахын зарим продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээшье һаа, бэлэтэй олзо абтаагүйнь гайхалтай бэшэ, —гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа саг дарыдань усадхажа, колхозойнгоо экономико хүгжөөхэ тухайгаа колхозой гэшүүд тодорхойлбо.

С. ОЧИРОВ.

РЕДАКТОРНУУД ҺУРАНА

КПСС-эй Улаан-Үдын (хүдөөгэй) райком ханын газетэнүүдэй редакторнууд, редколлегиин гэшүүдтэй нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Энэ семинарта 44 хүн хабаадаһан байна. Түрүүшын асуудалаар аймагай «Коммунизмын туяа» газетын редактор нүхэр Андохинов энэ семинар дээрэ түрүүлэн элидхэл хэбэ.

Удаань мүн энэ газетын редакторай орлогшо нүхэр Нагаслаев «Улаан Оронго» колхозой «Манай үнэн» гэжэ ханын газетын хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Журналист нүхэр Макаров ханын газетые техническэ талаар яажа зураглан зохёохоб гэһэн асуудалда үгэез зорюулһан байха юм.

Ханын газетын редакторнууд хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэхэдөө, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэһэн, партийна организацинуудай урда эрилтэнүүдые табиһан байна.

Тус семинарай хүдэлмэриие КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Лузан хүтэлбэрилбэ.

Н. АНИСИМОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Аха дүү Венгриин һонин

СЭНХИР ГАЛНУУД НОСОБО

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр). Чонград областиин Юллеш тосхон тухай бүхы орон доторнь хэлсэдэг, газетэнүүдтэшье бэшэдэг. Юллеш шадар нефтиин, байгаалиин газай нөөсэнүүд олдонхой. Энэ тосхониинь улам үргэдэнэ, болбосон түхэлтэй болоно. Хэдэн жэлэй саана эндэ «гидроглобус» —уһа бүлэдэг башни табигдаһан юм. Һаяшаг үйлсэнүүдээ зүбшүүлэн газ дамжуулха соргонуудые һуулгаа. Тосхоной гэрнүүдтэ сэнхир галнууд нособо. Урдын таряашадай пээшэнүүд эртэ сагай дурасхаал болон үлөө.

МИЛЛИОНЕР КООПЕРАТИВ

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр.). «Красная звезда» гэжэ хүдөө ажахын кооператив бүхы Венгри соогоо суурхана. Хорёод жэлэй саана Надудварай үмсын ажалтан өөһэдын газарай хольд бүриһөө (0,57 га) ороойдоо 9—10 центнер таряа ургуулжа абадаг байһан. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ кооператив хольд бүриһөө 22 центнер шэниисэ, 132 центнер хартаабха, 140 центнер һонгино хуряажа абаа. Тэжээлэй репкын ургаса гурба дахин дээшэлээ.

Малшадшье һайн үрэ дүн туйлана. Тус ажахын гахайн фермэ томо комбинат болотороо хүгжөө. Эндэ нэгэн доро 7 мянган гахай тэжээгдэнэ. Ажахын хамтынь доход үнгэрөөшэ жэлдэ 100 миллион форинт болоо.

ТАНИЛСАГТЫ: «ВИДЕОТОН»

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр.). Секешфехерварай радио-телевизорэй завод «Видеотон» аппаратура бүтээдэг болобо. Республика соогоо эгээл түрүүн эндэ үнгэтэ телевизорнуудые тааруулан дамжуулдаг тусхай аппарат тодхогдоо юм. Энэ аппарадые ерэхэ жэлдэ олоор гаргажа эхилхэ.

«Видеотон» түрүүшынгээ туршалга май соо Будапештдэ — уласхоорондын ярмагай үедэ гараха.

100 МЯНГАДАХИ КОЛЯСКА

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр.). Вацка судна бүтээлгын заводой продукци олохон гүрэнүүдтэ мэдээжэ болонхой. Арбан хоёр жэлэй саана тус предприяти Венгриин «Паннония» гэжэ мотоциклнуудай коляска бүтээжэ эхилһэн юм. Мүнөө энэ завод жэлдээ 20 мянган коляска бүтээн гаргана.

Венгриин колясканууд мүнөө гадаадын: «ИЖ», «Ява» «Юнияк» гэхэ мэтэ мотоциклнуудта таарадаг. Һаяхан предприятиин коллектив 100 мянгадахи коляска бүтээһэнээ баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Иимэ коляска Советскэ Союзда захилайнь ёһоор эльгээгдэнэ.

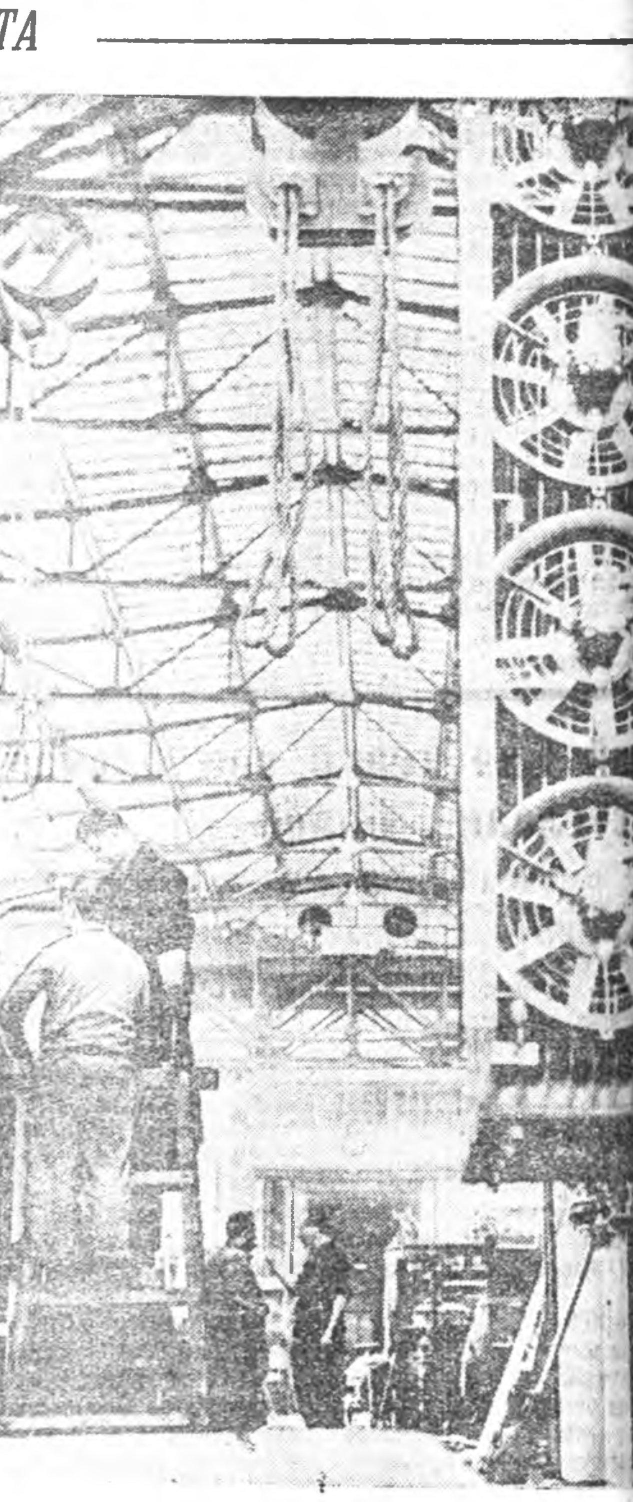

БУДАПЕШТҺЭЭ РИЕХИ ХҮРЭТЭР

БУДАПЕШТ. (АПН-эй корр.). Транспортын хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг нийслэлэй предприятиин коллектив холын замда ябадаг, унтари дэбдихэртэй автобус түрүүшынхеэ бүтээн гаргаа. Энэнь «Икарусай» база дээрэ түхеэрэгдээ. Автобус соо хоёр-хоёр оронтой зургаан купетэй: 12 хүнэй һууха һууритай. Мүн эндэ уһа сүршэдэг кабина, электрын хүсөөр кофе шанадаг түхеэрэлгэтэй буфет бии.

Аятай зохид энэ автобус пассажирнуудта магтуулдаг болонхой. Будапештын ба Югославидахи Риска гэжэ курортын хоорондо ходо ябажа байха. Эдэ машинанууд Венгриин, хүршэ оронуудайнь хоорондо мүн лэ ябадаг болохо.

И. КУЛЬГАР.

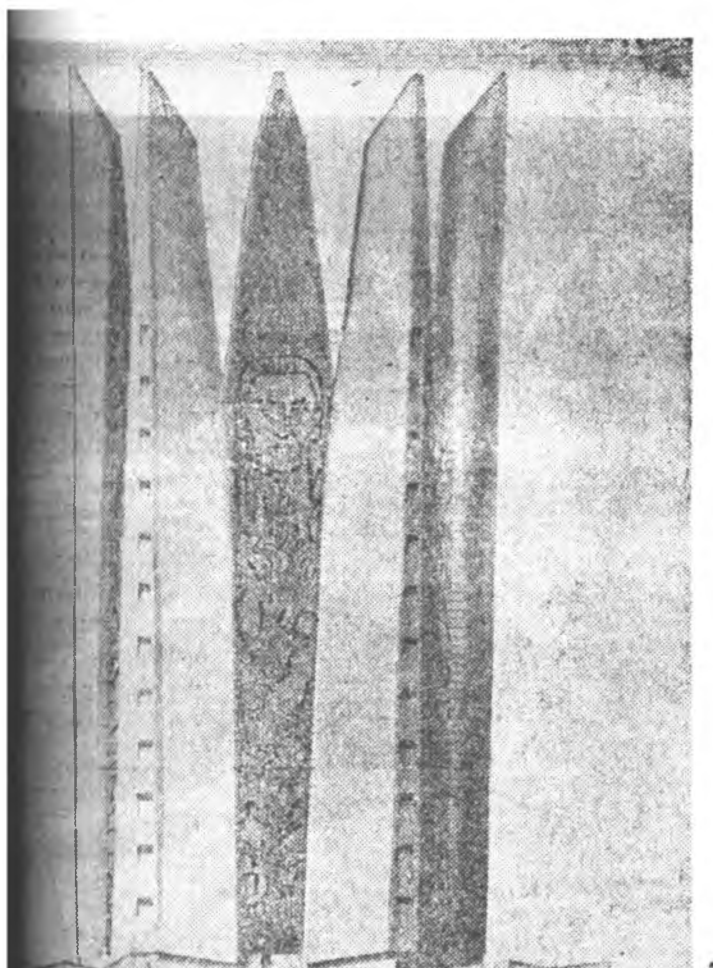

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ЦААНАҺАА

Индира Гандиин мэдүүлгэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Англиин сэрэгүүдээ гаргаһанай һүүлээр Дундада Зүүн зүгтэ ямар нэгэн хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдээ асархыень Инди буруушаана гээд штадуудай соведэй заседани дээрэ Индиин премьер-министр Индира Ганди мэдүүлээ. Энээн тухай Пресс траст оф Индиа агентство мэдээсэһэн байна.

Дундада Зүүн зүгтэ ямар нэгэн хариин гүрэнэй иигэжэ хамааралсалга эндэхи оронуудай аша туһадашье, манайшье аша туһада тааралданагүй гээд Ганди хэлээ.

Совет, араб арадуудай халуун хани барисаае гэршэлэн харуулһан хүшөө Асуанай хаалтын хажууда табигдахань. Зураг дээрэ: хүшөөгэй түхэл маяг.

ТАСС-ай фото.

Пролетарска интернационализмын, аха дүүгэй холбооной ба һанал нэгэдэлгын үзэл бодолтойгоор үнгэрбэ

БЕРЛИН. (ТАСС). Коммунис ба худэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Будапештдэхи консультативна уулзалгын амжалтатайгаар дүүрэһэн тухай ГДР-эй түбэй газетэнүүд бэшэнэ. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй саашанхи хүгжэлтэдэ энэ шухала хуралдаанай ехэ удха шанартай байһан тухай газетэнүүд түрүү бэшэгүүд, тайлбаринууд ба бусад материалнууд соогоо онсолон тэмдэглэнэ.

Будапештдэхи консультативна уулзалга яахадаа түүхэтэ удха шанартайб гэхэдэ, тэрээндэ хабаадагшад 1968 оной ноябрь—декабрьда Москвада уласхоорондын зүблөө зарлаха тухай шиидхэбэри гаргаа. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байхые хүсэн эрмэлзэдэг байһанаа бүхы дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд Будапештдэ дахяад үнэмшэсэтэйгөөр харуулаа. Тиимэһээ энэ уулзалга түүхэтэ удха шанартай гээд «Нойест Дойчланд» гэжэ газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Дэлхэй дээрэ социализмын ба эб найрамдалай хүсэнүүд бүри ехэ болоно байна гэжэ Будапештдэхи консультативна уулзалга, тэрэнэй үрэ дүнгүүд харуулаа гээд газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Москвадахи зүблөөн хадаа коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ, империализмда эсэргүү, арадуудай национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ демократиин ба социализмын хүсэнүүдые нягтаар жагсааха хэрэгтэ туһалха үүргэтэй юм.

Будапештдэхи консультативна уулзалга аха дүү партинуудай нэгэдэлтэй байха дура хүсэлые харуулна гэжэ сэгнэхэ зуураа, пролетарска интернационализмын, аха дүүтэй холбооной ба һанал нэгэдэлгын үзэл бодолтойгоор энэ зүблөөн үнгэрөө гээд «Берлинер цайтунг» тэмдэглэнэ. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй манлайн нэгэдэмэл ябуулгаһаа, нэгэн адли стратегиһээ эб найрамдалай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга дулыдаха байна гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые саашадань нэгэдүүлхэ замда горитой алхам хэгдээ. Будапештдэхи уулзалгада хабаадагшадай нэгэн адли дура хүсэлтэй байһаниинь хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн эмхи гуримаа алдаха гэжэ империалистнуудай найдадаг найдабарине буруу һургөө гээд «Берлинер цайтунг» мэдүүлнэ.

Будапештдэхи уулзалгын ёһотойл демократическа шэнжэтэй байһые газетэнүүд онсолон тэмдэглэнэ.

СОФИ. (ТАСС). Будапештдэхи консультативна уулзалтын дүнгүүдтэ зорюулагдаһан түрүү бэшэгүүдээ «нэгэдэмэл ябуулгын, нягта жагсаалай түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалта түйлагдаба», «Пролетарска нэгэдэлэй аша туһада». «Бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нягта жагсаалай замдахи шухала шата» гэһэн гаршагуудтайгаар Болгариин газетэнүүд толилһон байна.

Хамтымнай дайсан — империализмда эсэргүү, нягта жагсаалай түлөө, нэгэдэмэл ябуулгын түлөө тэмсэлдэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй түүхэдэ Будапештдэхи уулзалга шухала шата боложо үгэнэ гээд «Работническо дело» гэжэ газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөн дэлхэйн революционно хүгжэлтэдэ, мүн арадуудай мүнөө үеын ба ерээдүйн байдалда, хүн түрэлтэнэй хуби заяанда шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг манай үе сагай эгээн лэ нүлөө ехэтэй хүсэн болоно гэжэ түс хуралдаан дахяад харуулаа.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөө энэ оной ноябрь-декабрьда Москвада үнгэргэхэ тухай Будапештдэ батлан абтаһан шиидхэбэри мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэ хүсэд тааралдана гээд газетэ мэдүүлнэ.

Будапештдэхи консультативна уулзалгын баталан абаһан шиидхэбэринүүдые болгар коммунистнууд, манай бүхы арад угаа ехээр һаналаа ханан угтаа гээд «Работническо дело» онсолон тэмдэглэнэ.

Будапештдэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүдэй гол удхань гэхэдэ, нэгэдэлтэй байха шухала гэжэ тэрээн соо онсолон тэмдэглэгдэхэһээ гадна, энэ нэгэдэлые түйлаха зорилгоор хамталаа хэгдэхэ алхамууд хараалагданхай гээд «Отечествен фронт» гэжэ газетэ бэшэнэ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Будапештдэхи консультативна уулзалгада зорюулһан статьягаа «Урагшаа хэгдэһэн ехэ алхам» гээд «Непсабадшаг» гаршаглаа.

Коммунистнуудай уласхоорондын зүблөө зарлаха талаар томо алхам тус хуралдаан дээрэ хэгдэхэ гэжэ батаар этигэн найдагшадай зүбөөр бодомжолдог байһые уулзалга харуулаа гээд статьягай автор Ференц Варнаи бэшэнэ.

ВАРШАВА. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Будапештдэхи уулзалга өөрынгөө зорилго дүүргээ — уласхоорондын зүблөөе энэ оной ноябрь-декабрьда зарлаха тухай шиидхэбэри гаргаа гээд «Глос працы» гэжэ газетэ редакционно тайлбари соогоо бэшэнэ. Будапештдэхи хөөрэлдөөн консультативна шэнжэтэй байгаа. Империализмтай тэмсэлдэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудые, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые нягтаар жагсааха шухала байһые консультативна уулзалга хамагай түрүүндэ хаража үзэһэн байна.

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Уулзалгада хабаадагшадай нэгэн һаналтай байһан, тэрэшэлэн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөе Москвада ноябрь-декабрьда зарлаха гэжэ шиидхэһэн ушар дэлхэйн олониитэдэ ехээр һонирхогдоо гээд «Ди Вархайт» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Вьетнамтай һанал нэгэдэлгые бэхижүүлхын тулада

ВАРШАВА. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци 1945 ондо байгуулагдаһан сагһаа хойшо Генеральна Соведэйнгээ онсо сессиие анха түрүүнээ зарлаханъ гэжэ Варшавада ерээд байһан ВФП-гэй генеральна секретарь Луи Сайян ПАП агентствын түлөөлэгшэдэ мэдүүлээ. Вьетнам арадтай дэлхэйн бүхы ажалшадай ба профсоюзуудай һанал нэгэдэлгые шангадхаха, американ империалистнуудай зэбсэгтэ ээрхэг түримхэй ябуулгануудые шоо үзэн буруушааха тухай гансахан лэ асуудал 1968 оной апрелиин 8—10-да Москвада болохо сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

ВФП-дэ ородоггүй аад лэ, Вьетнамтай һанал нэгэдэхые эрмэлзэдэг профсоюзна организацинуудые тус зүблөөндэ уригта этэ эрилтэнүүдтэ тааралдана гэжэ ВФП этигэнэ гээд Луи Сайян хэлээ. Вьетнамда Америкын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй дайе болюулха шухала.

18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС). Ядерна зэбсэгтэй болоһон гурбан гүрэн — США, СССР ба Англи — зүбшэжэ зохёоһон дурадхалнуудые буу зэбсэг хурааха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ оруулаа. Ядерна зэбсэг бүтээхэгүй ба ондоо тээһээ оложо абахагүй тухай уялгые ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой ёһоор бэедээ даажа абаһан ядерна зэбсэггүй гүрэнүүдэй аюулгүй байдалай найдамтай байха тухай асуудалда эдэ дурадхалнууд хамаадана. Энэ хадаа аюулгүй байдалай найдамтай байха тухай асуудалаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй резолюциин проект, тус асуудалаар ядерна зэбсэгтэй гурбан гүрэнэй мэдүүлгэнүүдэй проектнууд болоно.

...РГАЖАНАЙ ТАЙГЫН ДУУШАН

...Эдэнэр «алдарта далай, арюухан Байгал» гэжэ суур...һан байгаалиин гайхамшаг гоё, баян, үзэсхэлэн нуу...эрьедэ ажаһуудаг. Эндэ ангууша-уран зохёолшо ту..., тэрэнэй бүлэ болон нүхэд тухай хөөрөөн үгтэбэ.

...ҮҮРИИН АЗА

...шэнги хара үүлэд айлай ...ор шахуу мүлхинэ, да...ые хүнжэл шэнгеэр ху.... Байгал сухалдаһан ...нгеэр аашалжа, долги...жална, мүльһэн хуягтаа ...йтөөд шууяжал мэдэ...шье улам шангарна.

...бта бревногоор бариг...тай үйлсын нэгэ ха...хала хадхан оронхой. ...Давыдовна нюдөө саб... тинишээл гэтэнэ. Тэн...ынь бусаха ёһотой бай.... Хэдэн хоногой туршада ...Давыдовна тэсэжэ ядаба. ...ангуушадай бусадаг, ...хүрэжэ, тэндэ абяагүй ...лһэн лүнхэгэр хара ...гүй байдал шагнаад-

...үүр дээрээ гарахадаа, ...гээ обёоржорхибо. ...шарайтай тэрэнь гэр ...лөөроо ерэжэ ябаба. ...һанаагаа бү зобо. Баа...ицада орoo. Энэ те... — гээд, эрын ёһоор ...оролдожо, хүбүү...рзэн саарһа һарбайба.

...б — Варгажан тосхон... Давыдовнае танигдаа... угтаа. Тэдэнэр дан ...баримжэтэй, үгэнсэр, ...нги шэнги байба. ...наида Давыдовна һэ.... Айдаһаниинышье ...тээдэй сагаан палата..., бэеэ бариха гэжэ .... Шиидэнги бэшээр ...роходоо, саб сагаан ...юураа сүм боолго...ние нэн түрүүн обёор...аилни гэжэ соохор ...оройнгоо зүнгөөр

...ямар байнаш даа, Ми...

...дез. Һанаагаа бү

...жэ шамтай боло-

...гүй яаха һэм. Агнуу...шье удаа намайгаа ...даа. Шамдаа бултыень ....

...агаан тайга соо абла ...алтай хон-жэн. Ми... Жигжитов энэ үзэс... харахадаа сэдьхэ... сэлмэг дорюун болон ...уриинь үргэн сана...һан дээгүүр хүнгэхэ.... Тамбур гэжэ нэ... хусашаба. Удаань ...аба. Энэнь модоной ...н намнан гаргагдаа ... дохёо һэн. Михаил ...рамхяар буугаа мү... абажа, булган руу ...лжэ мэргэлжэ шаб...ба. Хүнтэхэн зөөлэ... абяа шэмээгүйгөөр

...нь шэнэ ан бэдэрэн ...а дабшаба. Жигжи...гаа булга тонгойн ... губеэд, саашаа даб..., ямаршьеб аймшаг...ашье юумэндэ да... тогтонгүй-газар «Баабгай», — гэжэл ...бэ. Баруун гарынь ...лүүн амин соо оро... тиихэдэнь Жигжитов ...ые бажуушаба. Һал...шан сүлөө зүүн га...гаяа һугалан абаад, ...жэрхибэ. Булад ху...гай зүрхэ хэршэжэр-... Үшөөл хэды секунда ...лжэлөө һэн. Суута ...ан гурбан шархатай

...р лэ һалаа байнаб, — ... һамгандаа хэлэбэ.

...ил болоол даа. — ... үбшөөбэ.

...рбадахи баабгаймни ... Жигжитов бодолго... дуугарба. — Хэрбээ ...оргүй һаань, яахань

...гээд яагаабши? ...һан нүхэдни на...ёд бэдэрээ бшуу. ...асараал даа. Агнуу-

риимнай талаан нүхэдэй оролдолгоһоо дулдыдадаг шуу...

ТАЙГЫН ЗАНШАЛ

Михаил Жигжитовэй хэды баабгайе хюдаһан, ямар мэргэн ангууша байһан тухайнь Улаан-Үдэдэ хэблэгдэдэг гансашье Буряадтаа бэшэ, бүхы орон соогоо яһала суутай «Байгал» журналай редакцида ороходоол мэдэжэ абаа бэлэйб. Журналай редактор — Африкан Бальбуров — нюргаар набтар, монсод гэһэн бэетэй, түхэреэн шарайтай эрэ абаһаар үгэ хүүргүй, танигдаагүй хүндэ хажар шэнгеэр харагдаадхёо бэлэй.

— Ангуушад-олзоборилогшодто ошохо һанаатай гүт? — гэжэ асуугаад, харюушье ёһоор хүлеэнгүй иигэжэ гүбэрбэ. — Үглөөдэр Максимиха һуурин гарахам. Хэрбээ намтай ябалсаха хүсэлтэй һаа...

Харгы нэгэ ногоон тайгын долгин дээгүүр үнгэрхэдөө үүлэд дээгүүр могой янзаар мушхаран һунана, нэгэ үдхэн тайгын энгэр уруу шургана. Хэдыхэн километр ябаад байхада, үнөөхи Африкан Бальбуровни тиимэшье үгэ үсөөнтэй, амандаа уһа балгажархёод һуудаг хүн бэшэл юм байна гэжэ хойшолшогүй ойлгобоб. Уйтан, нүхэн таһалгаһаа гарамсаараа тэрэмни огто танихаар бэшэ боложо хубилшаба. Үгэ хүүрыньшье үльгэр домогтол эхи захагүй, уран гоёор хөөрэдэг гээшэньшье угаа гайхаштай. Хоёр зуун табин модоной утатай зам гаталха үедөө ямар нэгэн зузаан хэлбэритэй журналай подшивка уншажархиһандал, олон юумэн тухай ойлгосо мэдэсэтэй болошобоб. Буряад ороной ажабайдал, эндэхи хүн зон, байгаали, промышленность тухай, түгэд эмшэдэй хэшээл, Буряадай уран зохёолшодой номууд, эрдэмтэд, уран бэлигтэн, ангуушад тухай һанагдаагүй үнэтэй мэдээнүүдые хадуужа абааб.

Наранай Байгал соо тунажа байхада, машинамнай нэгэ һуурин хүрэжэ, захын гэрэй хажууда ошожо байба. Удангүй нюдэндөө шэлтэй, шүүрэнги шарайтай буряад хүн угтан гаража ерэбэ. Тэрэ Африкан Андреевичтэй инаг янзаар тэбэрилдэн золгоо.

Хойноһоонь нэгэ эхэнэр бууба. Баһал халуунаар угтаба. Бальбуров энэ гэрэй ээдтэй — Михаил Ильич Жигжитов, тэрэнэй һамган Зинаида Давыдовнатай танилсуулба. Удаань үдэшын хоол барижа һууха үедөө Байгал нуур, Жигжитовэй долоон хүүгэд, тайгада болодог ушаралнууд тухай ярибабди. Хүндын шэмэг боложо суута омоли загаһаншье табигдаба... Үглөөгүүр эртэ бодожо, шэллэһэн веранда дээрэнь гарахадам, Михаил Ильич ном уншажа һууба. Намайе хараһаар, номоо хажуу тээшэнь табижа миһэрбэ. Тиигээд гэмтэй хүн зангаар иигэжэ үгэлбэ:

— Үргэһэн хүрэнэгүй. Һаяар тайгаяа гараха сагнай болохонь, тиимэһээ агнууритай холбоотой элдэб бодол түрэнэ — Удаань сонхоороо газаашаа шагаагаад: — Нохойнууднай үшөө бусаагүй. Тэдэмнай ой тайгадаал ехэнхи сагаа үнгэргэнэ. Яахабши даа, тайгань дуудана бшуу. Эдэ һүүлшынгээ үгэнүүдые ямараарш ьеб ёһолон татажа хэлэбэ. Энэньшье ойлгосотой, юуб гэхэдэ, эндэхи зон тайгаяа ямар нэгэн амиды юумэн шэнги һанадаг шуу.

— Тайга соо ябахадаа, һүниин лэ хүсэжэ ерэһэн газарта хоноһош. Долоон бишыхан урсануудтайб. теэд тэдээн соогоо хаа-яа хонохош. Тэндээ-талха, гахайн гадар, консервэ орхёод лэ саашаа дабшахаш. Эдэ эдеэ хоолнай төөриһэн, тэнэһэн замшадта зорюулагдадаг. Имэл юумэл даа, тайгын заншал гэдэгнай.

— Шэбэр шэрэнги, шэдхэ сооғуур тэнэхэдээ төөридэггүй хүн гүт? Зам, зүгөө яажа олодогбта? — гэжэ асуубаб.

— Бараг ааб даа. Зам, зүгөө шубуунай ниидэлгээр, ангуудай алхасаар тодолхош. Гадна тайгын шиир абяа соносожо һураха шухала.

Тэрэ үдэртөө бидэ Байгалай эрье ошоо һэмди. Гайхалтай үдхэн манатай үдэр һэн.

— Имэ үедэ далайда гаража болохогүй: эрье обёорогдохогүй, — гэжэ Байгалаа һурамхяар далай гэжэ нэрлэн Михаил Ильич дуугарба.

Удангүй түүдэг табиба. Бидэ загаһа агнахаяа ошобобди. Харин ээмнай эрьеын элһэн дээрэ хэбтээд, үхибүүн шэнги түргэн нойроо манашаба.

— Зөөлэн унтари дээрэ хүнхайжа һураагүй хүн юм, — гэжэ Зинаида Давыдовна энеэбхилэн байжа энхэргэн даруугаар дуугарба. — Эндээл ерэхэдээ тайгын ёһотойл ан шэнги болошодог юм.

— Ан гээшэмнай хайшаа юм ааб? Харин Михаил Ильич тайгын ёһотойл хүбүүн, — гэжэ Африкан Андреевич хажууһаань нэмэбэ.

БАЙГААЛИ БА НОМУУД

Долоон жэлэй саада тээ Баргажанай аймагай газетын хуудаһан дээрэ «Тайгада болоһон хорото ябадал» гэжэ рассказ Африкан Андреевич уншаба. Уран зохёолшын анхаралые тэрэ зохёолой авторайнь тайгадаа дуратайнь, хурса харасань, зөөлэн уянгата хэлэниинь гансата татаа бэлэй. Рассказай авторай хэн байһые, хаана ажаһуудагые һурагшалжа абамсараа, үглөөдэрынь тэрэ Максимиха гүйлгэжэ ерэбэ. Эндэл редактор ангуушан хоёрой анха түрүүшын уулзалга болоо һэн.

Тэрэ гэһээр Михаил Жигжитовэй дүрбэн повесть «Байгал» журналай хуудаһануудта толилогдоо.

— Намайе уран зохёолшо болобош гэлсэдэг юм. Табияа шахажа ябаад, — гээд, Михаил Ильич мүрөө хабшаба. — Тиибэ яабашье һаа ангууша зандаал үлөөб. Ангуушан бэшэ һаа, зохёолшон хаанаһаа болохобиб. Уран зохёолшо, үгышье һаа, ангуушан боложол һалаха һэм. Ангуушан болохо хуби заяан угайлни удхатай холбоотой.

Ангуушадай үринэрэй хуби заяан ямар юм ааб? Тэдэнэр баһал тэрэ угайнгаа удха дахаһхай, ой тайгадаа оромгүй дуратай. Долоонойнь табаниинь һургуулитай боложо, республикынгаа элдэб нютагуудта һууриһанхай. Зариманиинь багшална, нүгөөдүүлынь барилгадашье хүдэлнэ. Юрэдөөл түрэл нютагһаа хулжаха хүниинь үгы даа.

— Гэртээ оройдоол хоёрнай үлэнхэй, — гэбэ Зинаида Давыдовна. — Костя арбадахида, одхон Альбинамнай юһэдэхидэ һурана.

— Эндээ гэжэ хэлэхэдээ, Костидо ехэл найдагшаб, — гэбэ Жигжитов.

— Орхил даа, — гэжэ Зинаида Давыдовна гараараа зангаба.

— Үнэн зүрхэнһөө хэлэнэб. Буудахыень харыш, тайгадаа ямар дуратай гээшэб! — гэжэ Михаил Ильич һөөргэдэбэ. Тиигээд нэгэ бишыха бодолгото болоһоной удаа иигэжэ нэмэбэ. — Теэд ямар нэгэн инженершье болоо һаа яанаб... Хэзээдэшье түрэл хизаартаа үлэхэл ха юм. Тайгын хуули ёһо тиимэбшэбы.

Һөөргөө Улаан-Үдэеэ бусажа ябахадаа, Африкан Андреевич бидэ хоёр тэрэл тайгын заншал гэдэг таабарита үгэнүүд тухай яаралгүй ярилдабабди. Үнэхөөрөө тайгын хуули гэжэ ойлгосо тад ондоо, шэнэ удхаараа суута ангуушантай уулзаһанайм һүүлээр тодорон гараба.

Редактор иигэжэ дүнлэбэ:

— Тайгамнайшье ондоо болоо. Мүнөө совет хүн заповедник болгогдоһон ажахыдаа шэнэ байгаали һэргээнэ. Хэрбээ хүн урдань ой модо, ан гүрөөлөө хайрагүй хюдадаг һаа, тэрээнһээ айдагшье һаа, харин мүнөө хани нүхэрынь болоо бшуу. Тайгымнай хуули заншалнуудшье бүри хүсэтэй болоо. Тэдэ хүбүүдээ дуудажал байдаг шуу.

Би үсэгалдэрэйнгөө уулзалга дурсан иигэжэ нэмэбэб:

— Ангуушаднайш ондоо болоо. Ангууша буряад хүн ном бэшэдэг болохо юм гэһэн гайхал урдань огто дуулахагүй байгаабди гэжэ тэрэ нютагайнь үбгэд хөөрэлдөө бэлэй.

Армен МЕЛИК-СИМОНЯН,
АПН-эй тусхай корреспондент.

Замай тэмдэглэл

Лх. ЛИНХОВОИН,
СССР-эй арадай артист

АЗИ ТҮБИИН ОРОНУУДААР

3. Малайзидахи уулзалганууд

Энэ ороной ниислэл Куала-Лумпурай аэровокзал болохо шэл, пластик, бетоноор бариһан 3 дабхар байшанда ороходомнай, наранай халуун элшын нэбтэ шарахагүйн тула ханануудынь хоёр дабхараар хэгдэһэн байба. Самолёдноо буухадамнай, шиигтэй үдхэн агаар 40—41° халуун боложо байһан аад, вокзал соо 16—17° байгаа бэлэй. Бидэниие корреспондентнүүд, фотографууд, гэгээрэлэй министерствынхид, артистнар, соёл культурын түлөөлэгшэд болон ламанар угтан тойрошобо. Советскэ Союзһаа ерэһэн хүнүүдые хараха дуратайшуулай олон гээшэнь аргагүй. Зариманиинь хөөрэлдэхэшье гэжэ тэгүүлхэ юм. Тэдэнэр орон нютагайнгаа гуримаар бидэниие амтата эдеэгээрээ угтаба — аяар холоһоо үнэр анхилма кофе, элдэб һамар, алим жэмэс болоод тэрэ нютагай амтата эдеэн табигдаа һэн. Намайе Сибириин хүн гэжэ мэдэхэлээрээ: «Танай нютагай зон түүхэй мяха эдидэг гү? Хүйтэн үнэхөөрөө 40° болодог юм гү? Тиимэ хүйтэндэ хүн яажа тэсэдэг юм?», — гэхэ мэтээр асуушана. Тэдэ асуудалнуудайнь дунда минии нютагаархиниие дарлан хэлэһэншье зүйлнүүд бии һэн. Теэд малайзиинхид үнэхөөрөөл асууна, эдээндэ Англиин хархис нохосууд иигэжэ заагаа гэжэ ойлгожо байгаа һэм. Энэ үедэ аяма халууниинь бүри амяа бүтээшэхөөр шэнги болоодхихо юм. Сибириимни ханхинама агаар, Сэлэнгымни эрьеын саһата талануудяаха аргагүй ой ухаандамни орохо юм.

Үмсын мэдэлэй «Мджестик» гэжэ гостиница городой тон үндэр газартань баригданхай. Гостиница сооһоо доошоо харахада, элдэб эсээр бодхожорхиһон гэрнүүд. Тэдээн соогуур 500 мянган хүн зон һуудаг.

Тэнгэри хадхама гэрнүүдтэй зэргэлээд, обоо бухал бог шоройн дунда орбогорхон урсахануул харагдаха юм. Эдэ муухан гэрнүүд соо ажалшадынь һуудаг.

Эдэ гэрнүүдэй дунда мусульман шажантанай дасангууд госхойлдоно. Үдэр бүри нэгэ сагта тэрэ дасангай шобогор орой дээрэһээ ламын уншалга дуулдана, тиихэдэнь һүзэгтэниинь хамаг ажалаа хаяжа, байһан газартаа үбдэг дээрээ һуужа, мүргэлөө хэхэ юм. Нэгэтэ таксида һуугаад, концертдээ ошожо ябатарнай, ламын абяан дуулдаба гээшэ. Жолоошомнай машинаяа байлгаад, газаашаа гаража, үбдэглэн һуугаад мүргэлөө хэнэ. Бидэнэй: «Хожомдохомнайл, ябаял!» — гэхэдэ, һэншье гэхэгүй юм. Талаамнай болоходоо, мүргэлгэнь түргэн дүүрэжэ, шофернай хүлисэл гуйгаад, машинаяа галзуурһан юумэдэл түргөөр намнажа, ошохо газартамнай хожомдуулангүй хүргэхэдөө: «Таанадые хожомдуулжа, түлбэридэ унаха болохом гээшэ гү гэжэ айбалби!» — гээ һэн.

Гоёнууд машина соо һууһан айхабтар будүүрхүү, шахамал янзын леди, джентльменүүд үйлсөөр үнгэрнэ. Хажуугаарнь тропигой шанга наранда һардииштараа шаруулһан рикшэнүүд шогшолдоно. Тэргэ дээрэнь хари гүрэнэй маһагар, миһагар хүнүүд шабхуур бариһан һууха юм.

Малайзи гээшэ Малаккска хахад аралай урда оршоно. 10 миллион тухай хүн зонойнь гурбанай нэгэ хуби малайцууд, эндэ мүн хитад, инди, пакистан яһатанайхид һуудаг. Олонхи зониинь ислам шажантай.

Эндэ феодальна княжестванууд байтараа хамтаржа, нэгэ империболоһон байгаа. XVI зуунай үеэр Португалиин, Голландиин колонизаторнууд эзэмдэһэн. 1924 ондо тэрэниие Англи булимтаран абажа, өөрынгөө протекторат болгоод байһанаа, 1946 ондо колони болгоо, дэлхэйн хоёрдохи дайн соогуур эдэниие Япон эзэмдээ. Тэрэ үедэ нютагай зоной дунда национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөн ехэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ, японтонһоо сүлөөрэн гэһэйнь, мүнөөхи Англи дахин эзэмдэжэ, демократическа эмхинүүдынь гам хайрагүй дараа. Компартиин, мүн бусадшье түрэ үзэлтэнэй хүтэлбэрилэгшэдые хааһан байна. Гэбэшье Малайзиин арадууд нютаг ороноо сүлөөлхын түлөө айхабтар ехэ тэмсэл ябуулһан түүхэтэй. Тиигэжэ эндэ түрүүн (1948 он) федераци тогтоогдоод, 1957 ондо бэеэ дааһан гүрэн болоһон. Энэ ороной экономикодо Англиин капитал ехээр шурган оронхой зандаа...

Наадаяа гүрэнэй театр-цирк соо харуулдаг байгаабди. Энэнь нэгэ хадалиг газарые малтажа, досоохинень түхэреэн цирк болгоод, тэрэнээ тойруулжа зоной амарха, сэнгэхэ олон залнуудые түхеэрһэн. Ехэ сценынь тушаа урда султанай ложо.

Манай нааданай билет ехэ үнэтэй аад, гансал баян шадалтай зон ородог байгаа. Юрын ажалшад орохо гээ һаа, 7—8 үдэрэйнгөө салин гаргашалха болоно. Малайзиин король Тэнку Зайнал Абидин түрүүтэй султанууд, министрнүүд бүлэнэртээ, элдэб дахуулнуудтаяа ерэдэг һэн. Эдээн шэнги ехэрхүү, ёһорхуу хүнүүдые би наһан соогоошье хаража үзөөгүйб. Һүртэй гэгшын национальна хубсаһаяа үмдэжэрхиһэн, хамаг гоёолто зүүдхэлээ зүүжэрхиһэн эрэшүүл болон эхэнэрнүүд зэргэ зиндаагайнгаа ёһоор һайн һууринуудые эзэлэн һуунад. Эдэнэр хажуудаа зарасануудаа абажа ябана. Тэдэнь һууха һууриень аршаад үгэнэ, унда, хоол асаржа үгэнэ.

Зүгөөр концертымнай эхилхэдэ мүнөөхи томоотон аргагүй шуялдашаба: хүлөөрөө дэбһэнэ, хашхаралдана, эшхэрнэ. Ехээр һайшааһан, баясаһанайнгаа тэмдэгые тиигэжэ харуулдаг гуримтай байба бшуу.

Малайзида яаха аргагүй олон ондоо сэсэгүүд ургана, бидэниие тэдээгээрээ булажархёо гэхэдэ болохоор. Элдэб үнгэтэ, манай эндэ үзэгдөөгүй сэсэгүүдые баглаа баглаагаар, корзина корзинаар барюулжа байха юм. Манай мэдээжэ дуушан Нина Пантелеева малайска хэлэн дээрэ тэдэнэй дуу дуулахадань, үргэлжэ альга ташалга нэержэ байгаа. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, концертнүүднай эрхим һайнаар үнгэрөө. Газетэнүүдынь үдэр бүри концертымнай, Совет оронойнай культурые магтан бэшэдэг һэн. Мүн манай ударидагша Ирина Александровна Поспеловагай: «Манай зорилго хадаа — Азиин зүүн урда зүгэйхиниие СССР-эй арадуудай искусствын 50 жэлэйнь амжалтатай танилсуулха гэһэн юм. Энэ ябадалнай бүхы оронуудай хоорондохи эб найрамдалай хэрэгтэ туһа болог!» — гэһые газетэнүүд дурдадаг байгаа.

И. А. Поспелова нэгэтэ культурын министерствэдэ ябадал хэжэ, Куала-Лумпур хотын юрын ажалшан зоной урда ямаршье түлөөһэгүй наада харуулхын зүбшөөл абаба гээшэ. Тэрээндэ эндэхи Малайзиин профсоюзуудай конгресс, түмэр замайхидай профсоюз, плантациин хүдэлмэришэдэй профсоюз, алба хаагшадай профсоюз ехээр туһалаа.

Концерт үгэхэ газартаа үдэшэлэн ошобобди. 15 мянга гаран зон сугларшаһан, сагдаануудаар хүреэлээтэй байба. Гэбэшье зон ерэжэл байха юм: рикшэнүүд, оёдолшод, түмэр замайхид, жэжэ наймаашад, студентнүүд, ламанар өөрынгөө нюдөөр бидэниие хараха гэбэ бшуу. Нютагтань Советскэ Союз тухай номууд үгы.

Наадаяа эхилхэдэмнай, һожоргүйшэгөөр хүлеэжэ байһан аад, бидэниие юрын лэ зон юм байна, дунданъ эхэнэршье бии, түрэл хэлэнүүд дээрээ дуу дуулана гэжэ ойлгохолоороо тад ондоогоор хандадаг боложо, сценэ дээрэһээ табижа үгэхээ болёодхёо. Концертымнай дүүрэ дүүрэтэр шэнэ шэнэ зон ерэжэл байха юм, гарымнай бариха, амаршалха дуратан олон, хани халуун үгэнүүдшье дуулдана. Минии һанахада, концертдэ байгаашад манай гүрэн, арад зон тухай тэндэ урдань хэлсэдэгһээ тон ондоогоор ойлгоһон хэбэртэй.

Һүүлдэнь культурын министрэй хүндэдэ һуужа байхадамнай, тэдэнэй артистнууд хүгжэм, дуугаа бэлэглээ. Элдэб барабан, гавайн сангууд, хулһан гсиг (сохижо дуугаргадаг инструмент), арабска мандолина, хэнгэрэгүүд, эбэрнүүд, жэмбүүрнүүд гоё һайхан хүгжэм зэдэлгээ. Эдэнэй болихолоор мүнөө сагай электрогитара, трубанууд, саксафон, органуудһаа бүридэһэн оркестр наадаба.

Куала-Лумпурта элдэб түрэлэй балетнэ һургуулинууд байдаг. Тэдэ һурагшад Индиин хатарта дүтэрхы классическа хатар харуулаа. Һүүлээрнь дууша эхэнэр гаража, амитан зонойнгоо ядаһан түлиһан тухай дууе гүнзэгы сэзжэһээ һайхан хоолойгоор ханхинуулха юм. Тиигэжэ байтараа уяржа, нюдэндөө уһа гүйлгэн, дуугаа таһалдуулба. Тэндэ байгшад сэдьхэлээ хүдэлһэн хэбэртэй абяагүй болошоно. Бидэнэй дуулахые гүйхадань, бидэ гаража, ород, украин, буряад дуунуудаа зэдэлгээ һэмди. Хамагай һүүлдэ тэндэхи артистнуудтай хамта «Шэлэ» гэһэн хатартань хабаадалсабабди.

Куала-Лумпур хотодо найман хоногто байха зуураа сенадтань хүрэбэбди. Тэрэнь халуун ороной байдалда жэгтэйгээр тааруулжа бариһан гэртэй юм байна. Энээниие тойруулжа, хоморой модонуудые тариһан ехэ сэсэрлиг. Һайхан үнэр анхилма сэсэгүүд. Байшангай досоонь хоёр түхэреэн зал, мусульмануудай мүргэлөө хэхэ таһаг, 11 мянган номтой библиотекэ, депутадуудай эдеэлдэг столово байна. Синтетическэ хибэсүүд, хэмэл арһаар бүриһэн зөөлэн, аятай баран, бүрүүлгүүлһэн шалнуу бүхы ханыень бүрхөөтэй. Агаарынь һэрюун болгоһон.

Энэ ордон соо оронойнь засагай хамаг суглаа хураал болодог юм ха.

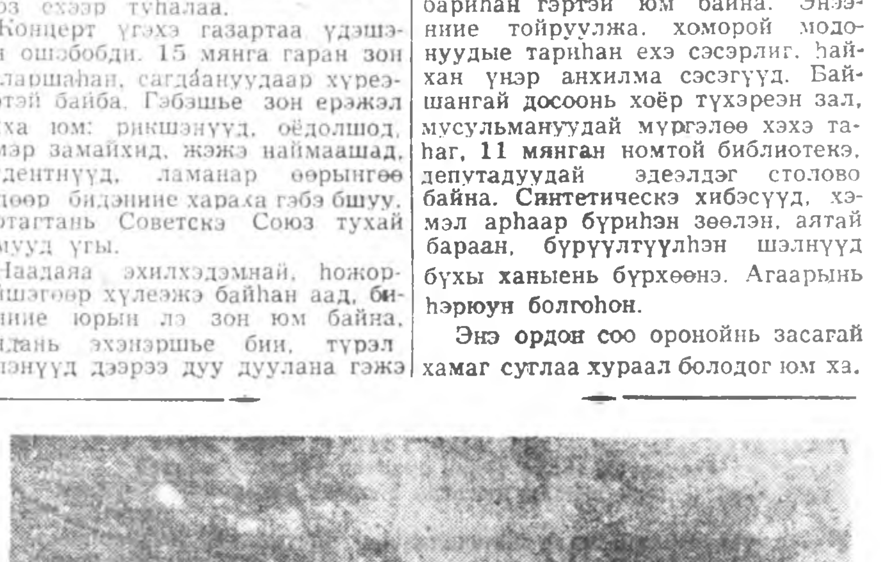

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Малайзиин арадай хатар. Энэ хатарые бидэ далайн эрьедэ амаржа байхадаа хараа һэмди.

Авторай фото.

Малайзи гээшэ хүдөө ажалтайл орон, зүгөөр ехэ һайнаар табигдаһан ашагта малтамал эрхилдэг промышленностьтай юм байна. Эндэ алтан, ураан, вольфрам, марганец, түмэр ехэ элбэг. Бүхы дэлхэйдэ абтадаг сагаан туулганай гурбанай нэгэ хуби эндэ малтагдана. Гэбэшье эдэ бүгэдэнь английйска капиталай гарта. Хүдөө ажалда бүхы зонойнь 73 процент хүдэлнэ. Продукцинь хадаа каучук, ананас, сай, кокосово болоод тоһото пальма, барайгар, банан, саахартай картофель (батат). Эдэнээ хари гүрэнүүдтэ худалдадаг.

Каула-Лумпурта 6 концерт үгөөбди. Тэрээндэмнай хамта дээрээ 30 мянган хүн сугларaa. Малайзиин сэсэгүүд, зонойнь эелдэр зулгы зан, баяр баясхаланта үгэнүүд бидэнэй сээжэ соо бүхөөр хадуугданхай. Мордохо сагайнгаа дүтэлөөд байхада, Инди зорихо замдаа Тайландда тогтохо болобобди гэжэ дуулаа бэлэйбди.

Урдамнай Бангкок хото...

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

РЕПОРТАЖ

ЭДИР СПОРТСМЕНУУДЭЙҺУРГУУЛИДА

haруул, үргэн ехэ зал. Эхин hургуулиин наһанай эдир басагад эндэ олон. Тэдэнэй заримаинин бүлэг бүлэгөөрөө сугларан хөөрэлдэнэ, хэдэн басагад зузаан, зөөлэн тусхай дэбдихэр шэрэн асаржа, хэрэгтэй газарта дэбдинэ. Зариманиинь эндэ байhан тусхай түхеэрэлгэнүүдые тааруулан табина.

Тиигэhээр байтарнь захиралта үгтөөдхибэ.

— Анхарагты. Хэшээлдээ бэлдэгты,— гэhэн үгэнүүдэй соностоходо, эдир басагад гурбан бүлэг болон хубааржа, линейкэдэ зогсоодхибо. Багша-тренернүүд hурагшадайнгаа бэлэн болоhые шалган, «шалаагаа гаргагты. бэеэ бэлдэгты» гэhэн ушөө нэгэ захиралта үгэнэ.

Басагад тус тустаа упражнени хэжэ эхилбэ. Зариманиинь гар хүлэйнгөө шалаа гаргаха упражнени хэнэ. Утые, үндэрые харайха, «стойка», «мостик» гэхэ мэтые хэхэ басагадшье олон. Тусхай бэлэдхэл дүүрэнэ хэбэртэй. Хэшээлшье эхилбэ.

— Бэеэ сэхэ бари, хүлөө сэхэлэн, hайханаар hуу,— гэжэ байжа тренер эдир спортсменүүдтэ заана.

— Лида, ушөө дахин... Зай... Гараа хайшан гэжэ бариха гэлсээ hэнбибди, — гэжэ тэрэ нэгэ басаганда хандана.

Тренер Зоя Ямальевна Галаутдинова снаряд дээрэ хэгдэхэ упражнениинүүдэй хэшээл хүтэлбэрилдэг. Эдир спортсменүүдэй снарядта hурэн гарахыень, тусхай эрилтэ дүүргэхыень хёрхоор харан шалгана. Бэеэ сэхэ hайнаар бариха, хүлөө үбдэгтөө нугалхагүй гэхэ мэтэ олон ажаглалта, заабари үгэнэ. Басагад хойно хойноhоо hубарилдан снаряд дээрэ упражнени хэнэ. Тэдэнэй дүүргэжэ ядаhан юумэ өөрөө гүйсэдхэн харуулна.

Нүгөөдэ нэгэ бүлэг басагад зөөлэн дэбдихэр дээрэ уянаар нугаран, стойко, мостик, кольцо гэхэ мэтые дүүргэнэ. Тренер Людмила Васильевна Тихонова тэдэнэй хэhэн упражнени мүн лэ анхаран шалгажа байба. Зарим басагад яhагүй мэтэ хотирон нугаржа, гоё hайхан элдэб номер гүйсэдхэнэ.

Зал соо суглараhан гурбадахи бүлэг басагад эдэ хоёр бүлэгhөө нэгэ бага ехэнүүд, бүри орёо упражнени хэжэ байба. Тэдэнэр хоЛоhоо гүйжэ ерээд, «козел» дээгүүр (спортивна түхеэрэлгэ) hурэхэ зуураа, орёо хэдэн номернуудые дүүргэнэ. Тэрэнэй удаа спортивна бревно гэжэ нэрлэгдэдэг түхеэрэлгэ дээрэ мүн лэ олон упражнени хээ. Басагад энэ бревно дээрэ hурэн гаража, хүлэйнгөө үльмы дээрэ hурэн ябаха зуураа, үнөөхи кольцо упражнени хээд харайжа бууходаа, ушөө нэгэ номер гүйсэдхэнэ. Иимэ упражнени хэхын тула тусхай бэлэдхэл, оюун бэлиг хэрэгтэй.

Улаан-Үдын үхибүүдэй спортивна 2-дохи hургуулида олон эдир спортсменүүд hуралсана. Конькигай спортын, буудалгын, спортивна гимнастикын гурбан отделени эндэ бии. Спортдо дуратай үхибүүд эдир бага наhанhаа эхилэн, дурлаhан юумэндээ эндэ hуралсана.

Спортивна гимнастикын отделенидэ 220 hурагшад хабаадалсадаг. Тэдэнэй зариманиинь спортдо түрүүшын алхам хэжэ байгаа багашуул, олон хүбүүд, басагад hургуулияа дүүргэхэ болонхой. Тэдэнэр хэдэн жэлэй туршада эндэ hуралсажа, бэе махабадаа шамбайруулаа. Спортивна мүрысөөнүүдтэ амжалтатайгаар хабаадалсаhан конькишад, буудагшад, гимнастнууд бии. Нелля Хакимова, Оля Мамаева, Надя Гаврилова хэдэн жэлэй туршада эндэ hуралсаха зуураа, бэрхэ спорсменүүд болоhон. 2-дохи разрядай нормо дүүргэhэн байна. Юрэнхы эрдэмэй hургуулиа энэ жэлдэ дүүргэхэ 10-дахи классай hурагша Нелля Башкирцева, Соня Тыжеброва болон бусад мастерта кандидадай нормо дүүргэжэ байнхай.

hургуулиин директор М. М. Невежин Юрий Малыхин тухай омогорхолтойгоор хөөрэнэ. Советскэ Союзай нэгэдэмэл командын гэшүүн болоhон Юрий Малыхин хоёр жэлэй саада тээ энэ hургуули дүүргэhэн байна. Тэрэ ороноймнай бэрхэ конькишадай нэгэн болонхой.

Нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэhэн Алас-Дурна зүгэй мүрысөөндэ тус hургуулиин гимнастнууд командна 3-дахи hуури эзэлhэн байгаа. Март hара соо Ангарск городто үнгэргэгдэхэ Алас-Дурна зүгэй, Сибириин городуудай мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ hургуулиин эдир спорсменүүдтэ олгогдобо. Дүрбэн хүбүүд, дүрбэн басагадhаа бүридэhэн команда Ангарск ошохо юм. Мүнөө hургуулиин спортсменүүд хоорондоо мүрысэн, эгээл бэрхэ, эгээл найдабаритай hайн спортсменүүдээ элирүүлжэ, городойнгоо нэрэ хүндэ хамгаалха команда бүридхэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ 17 область, хизаарай эдир спортсменүүд хабаадалсаха юм.

«Анхарагты. Хэшээлдээ бэлдэгты» гэhэн захиралта эндэ ходо соностожо байдаг. Спортдо дурлаhан эдир hурагшад hургуулиингаа hүүлээр энэ байшанда ерэжэ, спортивна хэшээлээ үргэлжэлүүлнэ.

С. БАРДАМОВА.

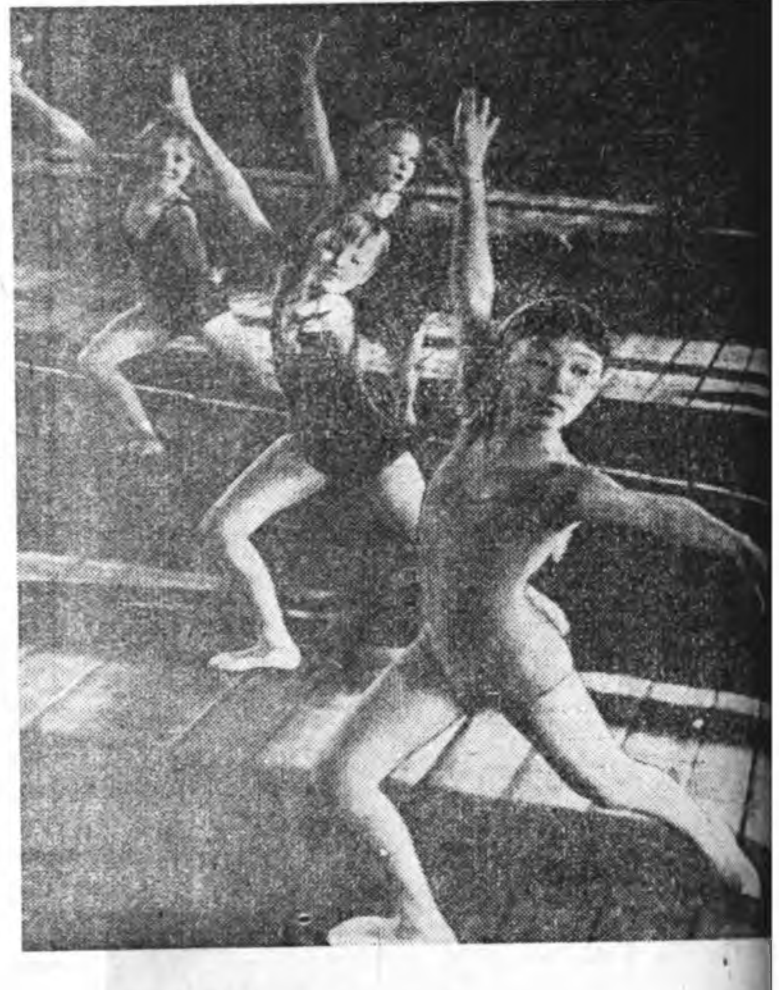

Хэшээлэй үедэ.

Ц. Д. ХАМАЕВ

ҮРӨӨЛТЭЙХЭН ХҮБҮҮНБИ

Үбсүү тулама hахалтай Уолт Уйтменш бэшэб, Рабиндранат Тагоршье бэшэб,
Үлзы Буряад нютагайнгаа үрөөлтэйхэн хүбүүнби, ургажа гараhан хэнзэхэн.
Үй түмэн бодолнууд сооhоо үлхэжэ абанам hэнэгтэй гүнзэгыень,— шэмэглэн,
Үндэр гэгээн сэдьхэлээ дээрэ үргэн, арадтаа үгэнэб.
Анжархынь мэдэнэб.
Хэтэ сахюурта хэр сагайнгаа угые хэлэн хүүнэн hуухаяа, дэлхэйдэ дуулгахаяа,
Хэнhээшье hурахагүйб. Үүргэм гэжэ бодоноб.
Мэдэнэгүйб үлүү гаргахаяа,
Холын ододто тэгүүлhэн хонгёо хоолойгоор дуулахаб, hоноршолжо мэдээрэй.
Хориин хүбүүнэй hара дээрэ гэрлэхыеншье үзэхэб.
Этигэлни ехэ — нээрээ.
Хүрхэ хабаш гэнэ ха. Хүдэр сээжэ соом гүндүүнээр сохилно зүрхэм.
Хүлэг мори собхоншуулангүй унадаг эсэгымни халуун шуhан лугшана,
Хайра гүйлтада шүнэгдэжэ наhаяа эдлэhэн эхымни нимгэн эльгэн хүльбэрнэ.
Хайшаашьеб даа тэгүүлнэб, аяншалхаяа яаранаб — хагсахамни аал талатаяа? Хүлгэнэм.
Эрэсхэн таладаа эдирхэн наhаяа орхиходоо, эндээл үлэхэеэ мэдэрээ hэм.
Эхи заХагүй оронуудаар ябагааршье hаань, ябажа үзэхэеэ шидээ hэм:
Газар бүриин зонуудай зоболонгыншье үзүүжэм, баяр жаргалыньшье амсуужам,
Ганга мүрэнэй нангин уhан соошье тамаруужам, Азиин сүл губяаршье махуужам;
Газардаhан газартам — гараа үгэхэ хүнүүд. Гарсалдаад лэ байхаб.
Гансаташ мартангүй тэдэн тухай арадтаа хөөрэжэ ябахаб.
Алирhанай болохо хаhаар нютагаа hөөргөө тэхэрихэб. Уяржаш болохоб даа.
Аха дүүнэрээ харахадаа уйлахадаашье торохогүйб. Хүйтэршэхэ гүб али мэдэнэгүйб.
Хүнгэн бодолдо ээлэгдэжэ, хөөбэр боложо хиидэхэгүйб, гансаташ — харахабди даа.
Хүтэл үндэртэ эсээд, шэлээрхэжэ хэбтэхэгүйб. Хүтэлүүлжэшье ябаа hаа — сухарихагүйб.

ЭТЮД

ХАБАРАЙ ДУУН

Сэлмэг нарата хабарай үдэр... Түрүүшын hайрамай булангиртайхан уhан горхолон үрдажа эхилээ. Хонхор ёнхор газарнуудые дүүргэн, сэнхир долгито нуурнуудые намда hануулаад орхино.

Үрзээрхэн хара борбилоонууд олоороо сугларжа, хабарай дулаахан наранда, сэлмэг арюухан огторгойдо баясажа, шаг шууяа татан жэргэнэ. Мүнөө бүхы байгаалиин hэргэн дуулажа байхада, хада уулаар хүбөөтэhэн хангай холын нютаг тухайгаа шэбшэбэб...

Хабар hэн. Уян зөөлэхэнөөр булжамуур шубуун жэргэжэ, үргэн ущам тала дайда, үнгын сэсэгээр hалбарин ногоороод, хүн бүхэндэ баяр жаргал, этигэл найдал асаран дуулажа байгаа. Энэ hайхан сагаар уняартан манарhан харгы дээрэ гаража, гансал хүниие хүлеэдэг бэлэйб.

Хадаhаа эхи татаhан Галтай горхоной эрьедэ, байгаалиин жэгүүртэ аялга дуунhаа hогтошоод, бүхэли үдэртөө гүнгэнэн дуулажа hууhаш. Тиигэжэ нэгэтэ бүхөөр унташоо hэн хаб.

Хэншьеб даа намайе аалиханаар татаба. Би үтэр hэрижэ, hүга харайн бодобоб. Сэнхир хүхэ огторгой шанха дээрэhээм зэнхынэ. Үнгын сэсэгүүдээр бүрхөөгдэhэн тала hэбшээлнэ. Теэд би өөрынгөө нюдэндэ үнэншэжэ ядабаб. Сэхэ урдамни сэрэгшын хара хүхэ самсатай, үрөөhэн нюдөө сагаан бинтээр бооhон хүн дулааханаар энеэжэ байба.

Би абаhаар юугээшье ойлгожо ядан, гэдэргээ сухаринаб. Үргэн сээжэдээ зүүhэн медальнууд дээрэнь сэлмэг наранай элшэ туяа тудажа, нюдыем hаргаан гэрэлтүүлбэ.

— Хүб-а-а-н, бү ай, ерэ наашаа.— гэжэ тэрэ хүн энэрхы зөөлэхэнөөр намайе дуудаба. Минии дүтэлжэ ерэхэдэ, толгойем эльбэн эрхэлүүлжэ, тон болгоомжотой аалиханаар: «Хээрэ унтаха ёhогүй бшуу даа, ши үшөө бишыхан ха юмши. Эхэшни хаанаб? — гэжэ hанаага болоhон хэбэртэй намhаа hураба.

— Би хүгшэн эжытэйгээ байдагби, эхэмни үгы юм. Эндэ ерэжэ эсэгээ хүлеэнэб.— гэжэ сэхыень хэлэбэб.

Сэрэгшын сэлмэг хара нюдэндэ уhан гүйжэ, тэрэм газар тэбэрээд унашаба. Тиихэдэ эгээл түрүүшынхеэ эрэ хүнэй уйлахые hонирхон хараа hэн хаб. Сэрэгшэдэ дүтэ ерэжэ hуугаад: «Абаа, бү уйлагты, хүн хаража болохо бшуу даа»—гэжэ hанааень заhабаб.

Сэрэгшэ сэхэ урдаhаам хараад hууба. Харахан ганга нюдэниинь хурсаар гэрэлтэн, түргэ түргэн сабшална. Энэ нюдэн соо би эгээ түрүүшынхеэ үзэгдөөгүй ехэ гуниг баярай, этигэл найдалай мэдэрэлые хараа hэм.

Тэрэм үбэр сооhоо нэгэ богонихон юумэ гаргажа намда харуулан: Энээниие хараа hэн гүш? Энэшни уйлахашье, дуулахашье шадалтай юм,— гэжэ намдаа ойлгуулхые оролдоо.

Теэд нимгэхэн уралдаа асарлад үлеэхэдэнь, үнэхөөрөө гайхашабаб. Хүшэр хүндэ байлдаачай газар дээгүүр үхэл бэдэрэн улилдаhан тобшонууд тухай, харата дайсадые хамха бута сохин, урагшаа дабшаhан манай баатар сэрэгшэд тухай, дайнда унаhан эрэлхэг сэрэгшэдтэ мүнхэ дурасхаал тухай аялга дуун ханхинан байгаа hэн.

Лимбын хонгёо аялга шагнан, жэргэмэл шубуудшье шэмээгүй болобо. Тала дайдада бэлшэжэ ябаhан үхэр мал толгойгоо үргэжэ, дуугай зогсоно. Жэгүүртэ дуунай аялга элдин тала нугаар зэдэлэн, сэнхир огторгой өөдэ дүүлин аянгатана...

Тэрэ хабарые би хэзээдэшье мартахагүйб. Бүхы дэлхэй ногоорон hалбараад дуулажа байгаа. Намда этигэл асарhан лимбэ ханхинажа, хүн зониие дуудан уряалаа. Хабар... Хабар... Мүнхэ ногоон хабар, шам тухай дуулаха тон ехэ хүсэлэнтэйб.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ

УНШАГТЫ:

- **Ерээдүйн спортсменүүд.**
- Уран шүлэгэй долгин.
- **Баян ганзага.**
- **Санын зүргөөр...**
- Элдэб hонин.

ОЛЗОТОЙ БУСАБАД

Буряад ороноймнай ехэнхи дайдые ой тайга бүрхөөдэг гэшэ. Энэ үргэн тужа тайга үнэтэй сэнтэй халюу булгаар, hолонго шэлүүhээр, хабарга болон хэрмээр баян юм.

Табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын жэлые Буряадай ангуушад hайнаар угтаба. Тэдэнэр нэгэдэхи кварталай туршада 137,3 мянган түхэригэй ангай арhа тушааха байhан аад, түрүүшын хоёр hара соо 225,7 мянган түхэригтэ ангай арhа тушаагаа гэхэ гү, али кварталайнгаа түсэб мартын нэгэндэ 164,3 процент дүүргэбэ.

Илангаяа hайн амжалтануудые Баргажанай, Баунтын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй ангуушад туйлаба. Баргажанай ангай олзоборини ажахын ангуушад нэгэдэхи кварталай туршада 6300 түхэригтэ ангай арhа тушааха байhан аад, 20.100 түхэригтэ тушаагаа. Баунтын ангуушад 26170 түхэригэй орондо 75733 түхэригтэ ангай үнэтэ арhа тушааба. Хойто-Байгалай ангуушад 301 булганай орондо 598 булганай арhа тушаагаа.

Д. БАДМЫН.

ГАНДБОЛ

ЭГЭ ЭН ТҮРҮҮШЫНХЕЭ...

Гандбол наадалга эгээн түрүүлэн 1898 ондо Данида бии болоhон юм. Удаань хоридохи зуун жэлэй эхеэр Чехидэ, Украинада гандбол наададаг болоhон.

Мүнөө манай орон соо илангаяа студентнэр болон залуушуул гандбол наададаг болонхой.

hаяхан гандболоор Улаан-Үдын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ Улаан-Үдын спортын клубуудай болон предприятинуудай, дүн хамтадаа найман команда хабаадалсаа. Жэшээлхэдэ, «Спартак», «Пищевик» болон технологическа, багшанарай институдай, мүн нооhо угаадаг фабрикын, түмэр замай техникумэй команданууд городойнгоо түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаhан.

Түрүүшын уулзалгада спортклубай түлөөлэгшэд «Спартак» командатай наадажа, 35:20, тиихэдэ технологическа институдай студентнэр багшанарай институдайхидые 35:17 тоотойгоор шүүhэн байгаа. Хоёрдохи ээлжээндэ түмэр замай техникумэйхид нооhо угаадаг фабрикынхидтай уулзажа. 37;17 тоотойгоор шүүгээ. Илагша командын гэшүүн Семенов нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу 13 бүмбэгэ сохижо, командадаа ехэхэн амжалта асарhан байна. Тиихэдэ бусад бүлгэмүүдэй спортсменүүдэй хооронда болоhон уулзалгада «спартагайхид» шүүжэ гараа.

Энэ мүрысөөндэ технологическа институдай болон спортын клубай командануудай бусадhаа бэлэдхэл hайнтай бэрхэ байгаа гэжэ тэмдэглэмээр. Спортын клубай командада СССР-эй спортын мастер Владимир Чапкин наадаhан байгаа.

Удаанньегүй дурсагдагша команданууд уулзажа, спортклубай команда 24:21 тоотойгоор илаhан байна. Тиигэжэ тус команда зургаан очкотой болонхой, мүрысөөндэ эрхимлэжэ захалаа. Технологическа институдай команда хоёрдохи hуурида ябана.

Н. ИВАНОВ.

МАРТ. Игаабари дулаан үдэрнүүд эхилээ. Наранай элшэ үбэлэйхиhөө шангаар шарана. Түрүүшын дуhаа дуhана, гэрэй оройн, уйлсын саhа мүльhэн хайлажа, хабарай түрүүшын hайрамай уhан урдажа захалба.

Үдэрэй дулаан, ута болоһотой хамта город шадархи үзэсхэлэн газарта ошожо амарха дуратайшуул улам олошорно. Хүдэлмэриин табан, амаралтын хоёр үдэртэй болоhон хүдэлмэришэд, алба хаагшад hайнаар амарна, сэбэр агаарта гаража, сүлөө сагаа аянатай туhатайгаар үнгэргэнэ.

Конькишад, санаар ябагшад дулаан үдэрнүүдые hамбаашалан, суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ дүтын хүдөө газар ошоно. Дээдэ-Онгостойн үзэсхэлэн гоё байгаалитай газарта, Байгал шадар предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүд ошодог юм. Тэдэнэй зариманиинь эндэ өөрын тусхай байра, баазатай болонхой.

ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд Щучье, Котокель нуурнуудта ошодог. Тэндэ амаралтын бааза түхеэрэгдэхэй. Эдэ баазада ошожо шадахагүй зарим хүнүүд Дээдэ-Онгостойдо амаралтынгаа хоёр үдэр үнгэргэнэ. Заводой больницын хүдэлмэрилэгшэд амаралтынгаа үдэр санаар hолжордог болонхой. Мүнөө тэдэнэр үбэлэй сагта спортивна ямар амжалта туйлаhанаа согсолжо байна. Командаараа ямаршье мүрысөөндэ хабаадалсадаггүй байбашье, тэдэнэр амаралтын үдэрнүүдтэ өөhэд хоорондоо мүрысэдэг.

— Санаар ябажа эхилхэhээ хойшо наhажаал нүхэдэймнай бэе hайжараа,— гэжэ командын капитан Е. И. Постникова хөөрэнэ. Саhатай эдэ үдэрнүүдтэ бултадаа шахуу ондо ошожо, амаралтаяа аяатай туhатайгаар үнгэргэнэбди.

Загаhа бариха, аhаха дуратайшуул коллектив бүхэндэ олон. Жэшээлхэдэ, «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэд Байгал шадархи Корсаково тосхондо ошожо амарна. Үнгэрөөшэ амаралтын үдэрнүүдтэ бүлэг хүдэлмэришэд эндэхи «Прибой» гэжэ нэрэтэй туристическэ баазада олоороо ерэжэ амараа, загаhа баряа. Тэдэнэй олониинь баян олзотой гэртээ бусаhан байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: научно-медицинскэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Нина Гармаева санаар hолжоржо ябана. «Теплоприбор» заводой месткомой түрүүлэгшэ Н. Блинов томо гэгшын алгана барижархёо.

Н. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ЭВЕНК ДУУНУУД ЗЭДЭЛ...

НИЖНЕ-АНГАРСК. **(Радиотелефоноор абтаба).** Арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэдэй аймагай харалга hаяхан эндэхи соёлой байшан соо үнгэргэгдэбэ. Харалгада хабаадалсахаяа Хойто-Байгалай аймагай холын хүбшэнүүдээр оршодог ангуушадай болон орошодой тосхон hууринуудhаа, загаhашадай сэлеэнүүдhээ арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэ бэлигтэн олооро ерэhэн байна.

Харалгада илангаяа эвенк арадай уран hайханай бүлгэмэйхидэй концерт hонирхолтой байба. Тэдэнэр хойто зүгэй арадуудай ёhо заншалаар гоёогдон оёгдоhон хубсаhатай байгаа. Хуушанай ангуушан, оро үсхэбэрилдэг ажалтай, Холодная гэжэ hууриhаа Ксения Николаевна Шангина, тэрэнэй басаган, Кындыгирскэ соёлой байшангые эрхилэгшэ Людмила Шангина гэгшэдэй гүйсэдхэhэн арадай уянг... зониие hонирхуулаа.

Тэрэшэлэн «Дружба» ... гэшүүн Таисия Матве... ульева, соёлой байша... мэрилэгшэ, комсомо... Александра Тулбуко... бусад олон нүхэд «... буун», «Саhанай ор... гуушанай дуун» гэхэ ... нуудые түрэлхи хэл... гүйсэдхэжэ. харагш... шаалда хүртөө hэн.

Эвенк арадай дуу... сэдхэлгөөр шалгар... К. Н. Шангина, тэрэн... Людмила болон Але... буконова гэгшэд кон... рин шиидхэhэнэй ёh... Үдэ хотодо үнгэргэ... ликын уран hайхан... хабаадалсаха болоо.

Б. О...

БАЙГААЛИИН ХОЛОДИЛЬ...

Игаркада hууринжаhан научно-шэнжэлгын станциин хүдэлмэрилэгшэд зунайшье сагта газар дорохи лабораторинуудта орохоодоо дулаан хубсаhа үмдэдэг.

Мүльhэ шэнжэлхэ эрдэм байгуулhан М. И. Сумгин байгаалиин холодильнигуудые музей болгон хэрэглэхэ дурадхал оруулhан байгаа. Иимэ музей Игаркада эмхидхэгдээ. Заполяриин шубууд, модоной зүйлнүүд мүльhэн соо хүргэгдэнхэй. Тэдэнь хэдэ мянган жэлнүүдтэ ... байха юм.

Музейн нэгэ каме... жэлнүүдтэ халагал... Эсэгэ ороноо хамгаа... дайнай үедэ гаргаг... нүүд мүльhэн соо ... байна. Агуухэ дай... hээ хойшо 100 жэл... 2045 оной майн 9-дэ ... нүүд удалан гаргаг...

(1968 оной ...

ЭНЭЭНИИЕ МЭДЭНЭ ГҮТ?

Хуурай газар дээрэ ажамидардаг ан гүрөөлэй дундаhаа сагаан баабгайе тамаралгын чемпион гэжэ тоолохоор. Сагаан баабгай далайда яhала холо тамардаг. Дүтын эрьеhээ гү, урдажа ябаhан мүльhэнhөө аяар 600 километр холо тэрэнэй тамаржа ябаhые хүнүүд корабльhаа хараhан байна.

* * *

Хүл дээрээ минии байжа байhан хүн ябажа ябаhан хүнhөө ехээр эсэдэг. Яахадааб гэхэдэ, тэнсүүрээ алдахагүйн тула хүнэй бэеын 300 гаран балсан таhалгаряагүй ехэ ажал дүүргэжэ байдаг.

* * *

Бүмбэрсэг дэлхэйн далайнууд хоёр миллиард кубическа километр уhатай юм. Хэрбээ тэрэ уhаар газар дайдые хушаа hаа, тэрэ хушалтын үндэрынь 2700 метр болохо.

* * *

Дулаан оронуудта ургадаг эгээл ута эвкалипт модоной үндэр 155 метр, секвоин — 150 метр болодог hаань. ...доной эгээл үндэры... кипарис, сарга модон... нарhанай — 48 метр, ... үндэр 40 метр болод...

* * *

Дэлхэйн далайнууд... лиард тонно загаhа... даг, 50 триллион ... уhанай бии байhан ... хойлогдоо. Мүн дала... доро 60 —150 ми... нефтиин (энэнь ху... хүрьhэн дорохи хэб... дахин ехэ юм). ... дашагүй ехэ нөөсэ. ... миллиард тонно түм... цева руда, 2 милли... бальт, дабhагүй уhа... шагүй ехэ нөөсэ. ... той ехэ хэбтэшэ би...

* * *

hара манай газа... hурагтүй бага. Т... 3173 километр, ха... бүмбэрсэгэй хоёр ха... май Азиин ээлдэг та... гашаг. Америкын б... тай адлирхуу юм.

* * *

★ Дэлхэй дээрэ нэгэ hонин город бии юм. Тэндэ ажаhуугшад бороо гэжэ мэдэдэггүй, зонтик, плащ, калоши оройдоо хэрэглэдэггүй. Перу гүрэнэй түб Лима городто оройдоо шахуу хура бороо ородоггүй байна.

★ Манай ороной спортивна тамаралгада хабаадагшад жэл ерэхэ бүри залуу боложо байнхай. Юhэн жэлэй туршада СССР-эй эхэнэрнүүдэй туйлаhан 74 рекордын 7-ыень hаа 1... сэhэн эдир басагад, ... тай басагад, 14-ыен... тай, 11-ыень 17 наh... туйлаhан байна. Уh... ралгаар оронойм... дилэнхи олон реко... hа гүйсөөтүй баса...

(1968 оной ...

Реда...

Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул Ленина, 35. Телефоны: редакт... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ре... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секрет... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйс... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышле... строительства — 61-35, советского строительства и б... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — ... формации — 34-05, общественная приёмная — 56-6... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печ... вете Министров БурАССР.

Н-00363.